

”Yhdessä enemmän”

Kansalaistoiminnan keskus Mataraa rakentamassa

Sari Naappi

Opinnäytetyö
Helmikuu 2015

Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma, ylempi AMK
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

Tekijä(t) NAAPPI, Sari	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 02.02.2015
	Sivumäärä 75	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ( ) saakka	Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi ”YHDESSÄ ENEMMÄN” Kansalaistoiminnan keskus Mataraa rakentamassa		
Koulutusohjelma Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma, ylempi AMK		
Työn ohjaaja(t) MÄKELÄ, Tapio TUOMI, Sirpa		
Toimeksiantaja(t) Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry		
Tiivistelmä Opinnäytetyö on kehittämistyö, jonka tarkoituksena on kuvata Jyväskylään perustetun kansalaistoiminnan keskuksen käynnistymistä. Opinnäytetyössä kuvataan keskuksen syntymistä suunnitteluvaiheesta aina kehittämishankkeen loppuun. Kansalaistoiminnan keskus-kehittämishanke sai rahoituksen Raha-automaattiyhdistykseltä vuosille 2011–2013. Tänä aikana päätavoitteena oli saada Jyväskylään pysyvä Kansalaistoiminnan keskus Matara. Keskuksessa on toimistoja noin 30 eri yhteisölle ja erikoisia kokoontumistiloja. Matara tarjoaa kuntalaisille kohtaamispaikan ja mahdollistaa erilaisia toimintoja ja tapahtumia lisäämällä näin kuntalaisten osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia vahvistamalla eri sektoreiden välistä yhteistyötä. RAY:n kehittämishankkeen aikana on karttunut laaja ja monipuolinen aineisto, joka on pääosiltaan laadullista aineistoa. Aineisto koostuu erilaisten tapaamisten ja työryhmien muistioista, saaduista palautteista ja kehittämis- ja kesäpäivien aikana toteutetusta tulevaisuuden muistelumenetelmän tuloksista. Lisäksi aineistona on määrällistä aineistoa kävijämääristä. Opinnäytetyössä aineisto on luokiteltu kolmeen eri teemaan: sosiaali- ja terveysjärjestöjen toimintaedellytysten tukeminen, osallisuuden ja vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksien vahvistaminen ja yhteistyön tehostaminen eri sektoreiden välillä. Opinnäytetyöstä syntyy toimintamalli, joka auttaa muita yhteisöjä rakentamaan omaa kansalaistoiminnan keskusta/ järjestökeskusta omalle paikkakunnalle tulevaisuudessa. Lisäksi opinnäytetyössä kuvataan keskuksessa olevien toimijoiden välisen yhteistyön syntymistä ja sitä millaisia innovaatioita kehittämishankkeen aikana on syntynyt.		
Avainsanat (asiasanat) Kansalaistoiminta, yhteisöllisyys, verkostoituminen, kehittäminen		
Muut tiedot		

Author(s) NAAPPI, Sari	Type of publication Master's Thesis	Date 02.02.2015
	Pages 75	Language Finnish
	Confidential ( ) Until	Permission for web publication (X)
Title "MORE TOGETHER" Building the Matara Civic Activity Centre		
Degree Programme Master's Degree Programme in The Development and Management of Health Care and Social Services		
Tutor(s) MÄKELÄ, Tapio TUOMI, Sirpa		
Assigned by The Supportative Association for the Third Sector Organisations in Central Finland		
Abstract The thesis was a development project whose purpose was to describe how the establishment of a Civic Activity Centre was started in Jyväskylä. The thesis describes the process from the first steps of planning the centre until the end of the development phase. The Civic Activity Centre development project received funding for the years 2011 to 2013 from the Finnish Slot Machine Association, RAY. During these years the main goal was to create a permanent Civic Activity Centre, called Matara, in Jyväskylä. The centre hosts the offices of about 30 different organisations and provides meeting venues of different sizes. By enhancing cooperation between different sectors, Matara provides a meeting place for the local people and enables a variety of functions and events, thereby increasing the opportunities for the local people to participate and have an impact. A large amount of diverse, mainly qualitative, material accumulated during 2011-2013, the period funded by RAY. The material consisted of memos from different meetings and working groups, of collected feedback and of the results of a development event during which a "future reminiscence" method was used. In addition, the material contained quantitative data about the numbers of visitors. In the thesis the material was divided into three different themes: supporting the operational preconditions of health and social welfare organizations, strengthening the opportunities for participation and voluntary work and enhancing cooperation between various sectors. The thesis provides a model that helps other communities to build their own Civic Activity Centres in the future. In addition, the thesis describes the beginning of the cooperation between the different parties working at Matara as well as the innovations created during the development project.		
Keywords civic activities, communality, networking, development		
Miscellaneous		

Sisältö

1	Haaveista totta	3
2	Opinnäytetyön tavoitteet ja kehittämistehtävät	5
3	Kansalaistoiminnasta	6
3.1	Kansalaistoiminnan määrittelyä	6
3.2	Järjestöt kolmannen sektorin toimijoina	8
3.3	Ytimessä yhteisöllisyys	10
3.4	Menestystekijänä verkostoituminen	13
4	Kansalaistoiminnankeskus Matara	17
4.1	Kumppanuustalosta Mataraan	17
4.2	Kohti kansalaistoiminnankeskusta	18
4.3	Kansalaistoiminnankeskuksen alkumetreillä	19
5	Opinnäytetyön toteutus	20
5.1	Toimijatapaamiset	20
5.2	Kehittämismenetelmänä tulevaisuuden muistelu	21
5.3	Opinnäytetyön aineistonkeruu ja analyysi	22
6	Tulokset	24
6.1	Kansalaistoiminnankeskus Mataran fyysiset tilat ja puitteet	24
6.2	Kansalaistoiminnankeskus Mataran toiminnot	28
6.2.1	Mataran aamukahvit	28
6.2.2	Mataran muuvit	30
6.2.3	Mataran luennot	31
6.2.4	Mataran Arki-info	32
6.3	Kansalaistoiminnankeskus Mataran tapahtumia	32
6.3.1	Mataran synttärit	33
6.3.2	Avointen ovien päivä	33
6.3.3	Mataran neliottelu	34
6.3.4	Tourujoen Yö	34
6.3.5	Matka halki Mataran	35
6.3.6	Tilastointia kävijämääristä	36
6.4	Kansalaistoiminnankeskus Mataran julkisuustoiminta	38
6.5	Eri sektoreiden välistä yhdessä tekemistä	40

	2
6.5.1	Yhteistyö järjestöjen välillä..... 41
6.5.2	Kansalaistoiminnakeskus ja oppilaitosyhteistyö 42
6.5.3	Kansalaistoiminnakeskus ja Jyväskylän kaupungin välinen yhteistyö 43
6.6	Yhteisöllisyyden innovaatioita Kansalaistoiminnakeskus Matarassa 44
7	Pohdinta..... 46
7.1	Kehittämishankkeen keskeisten tulosten tarkastelua..... 46
7.2	Huomioitavaa kansalaistoiminnakeskuksia kehitettäessä..... 55
7.3	Kehittämishankkeen luotettavuus ja eettisyys 57
7.4	Johtopäätökset ja kehittämissuhteet..... 58
8	Lähteet 61
9	Liitteet 66
	Liite 1. Tulevaisuuden muistelu -työskentely aikataulu..... 66
	Liite 2. Tulevaisuuden muistelu -työpajan ohjeistus ja aikamatka 67
	Liite 3. Mataran toimijapuu 69
	Liite 4. Mataran hyödyt. 70
	Liite 5. Kumppanuussopimus 71
Kuviot	
	Kuvio 1. Kansalaistoiminnakeskuksen toimijatapaamiset ja sisältö. 21
	Kuvio 2. Tunnelmakuva Mataran aamukahviltä. 29
	Kuvio 3. Tunnelmakuva Mataran muuveista..... 30
	Kuvio 4. Mataran luento..... 31
	Kuvio 5. Mataran suurimmat tapahtumat vuosittain. 32
	Kuvio 6. Kansalaistoiminnakeskus Mataran tilat, toiminta ja tapahtumat 38
	Kuvio 7. Tunnelmaa Valtakunnallisilta kohtaamispaikkapäiviltä 2013. 39
	Kuvio 8. Yhteistyön kehä. 40
Taulukot	
	Taulukko 1. Mataran aamukahvit 2012..... 29
	Taulukko 2. Mataran aamukahvit 2013..... 29
	Taulukko 3. Mataran muuvit 2013..... 30
	Taulukko 4. Mataran luennot 2013. 31
	Taulukko 5. Matka halki Mataran tavoitteet eri ryhmien näkökulmasta. 35
	Taulukko 6. Kokoushuoneiden käyttö tunteina 2012 ja 2013. 36
	Taulukko 7. Mataran tapahtumat vuonna 2013. 37

1 Haaveista totta

Opinnäytetyössä perehdytään Jyväskylään perustetun Kansalaistoiminnankeskuksen perustamiseen ja yhteistyön rakentamiseen järjestöjen välillä. Opinnäytetyö toimii samalla myös mallina vastaavanlaisia kansalaistoiminnan-, tai järjestökeskuksia suunnitteleville ja toteuttaville järjestötoimijoille sekä kansalaistoiminnankeskuksien toiminnasta kiinnostuneille.

Yhteiskuntamme on uudistumassa, ja palvelujen tarjoajien tulee miettiä yhä enemmän sitä, kuinka asiakkaat saadaan osallistumaan toiminnan suunnitteluun, itse toimintaan ja mitkä ovat asiakkaiden tarpeet. Vuonna 2014 käynnissä olevan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennemuutoksen (sote-uudistus) tavoitteena on hyvinvoinnin turvaaminen yhdenvertaisesti niin sosiaali- kuin terveysalalla. Ehdotuksen mukaan kunnat tulevat kuulumaan viiteen sote-alueeseen. Sote-alue on kuntayhtymä, jolla on palvelujen järjestämismääräys ja joka voi näin itse tuottaa palveluita. Samalla kuntayhtymä voi myös ostaa palveluja muualta, esimerkiksi järjestöiltä. (STM 2014; Myllärinen 2014.) Tulevassa sote-uudistuksessa pyritään varmistamaan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet (Hallituksen esitys, HE uudesta sote-uudistuksesta 2014, § 30).

Yhteisöllisyyttä on pyritty tukemaan myös maakuntatasolla. Keski-Suomen maakuntasuunnitelma 2030:n mukaan (2010) maakunnassa voidaan luoda perustaa yhteisöllisyydelle ja osallistumismahdollisuuksille muun muassa koulutus- ja tutkimusorganisaatioiden kautta. Keski-Suomessa nämä koulutusorganisaatiot, järjestöt ja julkinen sektori voivat kehittää yhdessä kuntalaisille erilaisia osallistumisen kanavia. Jokaisella ihmisellä on oma verkosto (perhe, sukulaiset, kylä, yhdistys- ja/tai seuratoiminta, järjestöt), joka sitoo meitä ihmisiä osaksi laajempaa yhteisöllisyyden kokonaisuutta. (Keski-Suomen liitto 2010, 28.)

Järjestöjen välinen yhteistyö on tiivistynyt viime vuosina Keski-Suomessa. Keski-Suomessa toimii säännöllisesti koko maakunnan kansalaisjärjestöt kokoava yhteistyöliittymä, Keski-Suomen Järjestöareena. Järjestöareenan toiminnan myötä on syntynyt enemmän järjestöjen yhteistä vaikuttamistyötä. Yhteistyöverkoston tiivistyminen vah-

vistaa sen, että julkisen ja järjestöjen välinen yhteistyö ja samalla myös järjestöjen välinen yhteistyö kaipaa pysyviä tukirakenteita. (Keski-Suomen Järjestöareena 2014.)

Pysyvän tukiranteen eli Kansalaistoiminnankeskuksen rakentamisessa onkin koettu äärimmäisen tärkeäksi yhteistyö Jyväskylän kaupungin kanssa. Kansalaistoiminnankeskusta suunniteltiin usean vuoden ajan, ja keskuksen perustamiseen tehtiin esiselvityksiä. Selvityksissä nousi esille se, että järjestöt ja kansalaistoimijat tarvitsevat edullisia toimisto- ja kokoustiloja ja kaipaavat matalan kynnyksen kohtaamispaikkaa kuntalaisille. Selvityksissä nousi toive järjestöjen välisen yhteistyön lisääntymisestä. Tämän myötä myös järjestöjen omat toimintaedellytykset kasvaisivat. Lisäksi Kansalaistoiminnankeskuksen kohtaamispaikan ja kansalaisfoorumien myötä lisättäisiin kansalaisten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia. Myös yksintyöskentelevät järjestötyöntekijät saisivat työyhteisön, joka auttaa muun muassa työssä jaksamisessa. (Mikonranta & Sivonen 2010; Laukkanen 2010.)

Esiselvityksen mukaan Kansalaistoiminnankeskuksen perustaminen Jyväskylään vahvistaisi järjestöjen, julkisen sektorin ja Jyväskylän seudulla toimivien oppilaitosten (Jyväskylän yliopiston kansalaisyhteiskunnan maisterikoulutusohjelma, Humanistinen ammattikorkeakoulu ja Jyväskylän ammattikorkeakoulu) välistä yhteistyötä. Kansalaistoiminnankeskus mahdollistaisi näiden toimijoiden molemminpuolista hyödyntämistä sekä tiiviimpää ja tehokkaampaa vuorovaikutusta. (Mikonranta & Sivonen 2010.)

Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry:n hallinnoima Kansalaistoiminnankeskus-hanke käynnistyi elokuussa 2011, kun monia vuosia eri yhteistyökumppaneiden yhteistyössä suunnittelema hanke sai Raha-automaattiyhdistykseltä (RAY) ja Jyväskylän kaupungilta rahoituksen hankkeen toteuttamiseen. Hankkeen päätavoitteena on ollut luoda Jyväskylään pysyvä Kansalaistoiminnankeskus. (Mikonranta & Sivonen 2010.) Keskus aloitti varsinaisen toiminnan helmikuussa 2012.

Kansalaistoiminnankeskuksen rakentaminen on jo pystynyt itsessään ja yhdessä sen toimijoiden kanssa edistämään kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Kansalaistoiminnankeskusta on rakennettu Jyväskylään asiakaslähtöisesti. Kes-

kusta on kehitetty hankkeen suunnitteluvaiheesta alkaen yhdessä juuri järjestökentän työntekijöiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Harjun (2007, 45) ja Somerkiven mukaan (2011, 16) kolmannella sektorilla on halu verkostoitua muiden toimijoiden kanssa sekä tuottaa erilaista toimintaa muun muassa kansalaislähtöisesti. Kansalaistoiminnakeskus omalta osaltaan helpottaa ja parantaa järjestöjen toimintaedellytyksiä ja tarjoaa kuntalaisille toimintaa ja tapahtumia. Kansalaistoiminnakeskus Mataran tavoitteena on parantaa oleellisella tavalla keski-suomalaisten järjestöjen toimintaedellytyksiä sekä toimia vuorovaikutusareenana kansalaisille ja Keski-Suomessa toimiville eri järjestöjen työntekijöille, luottamushenkilöille ja vapaaehtoisille. Kansalaistoiminnakeskus tarjoaa tiloja, toimintaa ja tapahtumia sekä antaa kuntalaisille erilaisia osallistumisen ja vaikuttamisen areenoita. (Harju 2007, 45; Somerkivi 2011, 16.)

Kansalaistoiminnakeskuksessa on järjestöosaamisen keskittymä. Keskuksessa on saman katon alla lähes 30 erilaista toimijaa. Päivittäin työntekijöitä keskuksessa työskentelee 130 työntekijää ja heidän lisäksi vapaaehtoisia. Keskuksen sisällä olevien toimijoiden lisäksi yhteistyötä tehdään myös muiden keskuksen ulkopuolella olevien järjestöjen, Jyväskylän kaupungin ja oppilaitosten kanssa. Edellä mainitun yhteistyön myötä osaamista on verkosto- ja sidosryhmätyöskentelystä. Jyväskylässä on järjestöosaaminen erittäin vahvalla ja vankalla pohjalla, minkä seurauksena syntyy synergiaetua.

2 Opinnäytetyön tavoitteet ja kehittämistehtävät

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata Jyväskylään perustetun kansalaistoiminnakeskuksen kehittämistä. Opinnäytetyö on kehittämistyö. Opinnäytetyössä kuvataan kansalaistoiminnakeskuksen syntymistä aina suunnitteluvaiheesta kehittämishankkeen loppuun, vuoteen 2013.

Opinnäytetyön tarkoituksena on käydä läpi keskuksen syntymistä, keskuksen toimintojen kehittämistä ja niiden kuvaamista sekä keskuksessa olevien toimijoiden yhteisöl-

lisyiden rakentamista. Opinnäytetyönä syntyy kansalaistoiminnakeskuksen toimintamalli,

- joka tukee muita yhteisöjä vastaavien kansalaistoiminnakeskuksien/ järjestöalojen suunnittelussa
- jossa kuvataan keskuksessa olevien toimijoiden välistä yhteistyötä ja yhteisöllisyyden rakentamista.

Kehittämishanke sai Raha-automaattiyhdistykseltä (RAY) rahoituksen vuosille 2011–2013. Hankkeen päätavoitteena oli aikaansaada pysyvä kansalaistoiminnakeskus Jyväskylään.

Toisena tavoitteena oli luoda kansalaistoiminnakeskuksen toimintamalli, joka auttaa tulevaisuudessa muita yhteisöjä kansalaistoiminnakeskuksien tai -järjestöalojen suunnittelussa ja toteutuksessa. Kehittämishankkeen aikana kokeiltiin erilaisia menetelmiä, joilla vahvistettiin kansalaistoiminnakeskuksen yhteisöllisyyden syntymistä.

Kehittämishankkeen päätavoite on avattu kolmeksi eri teemaksi:

- 1) Edistää kansalaisjärjestöjen, erityisesti sosiaali- ja terveysjärjestöjen, kehittämis- ja vaikuttamistoimintaa Keski-Suomessa.
- 2) Vahvistaa alueella kansalaistoimintaa ja lisätä kansalaisten osallistumisen ja vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksia.
- 3) Tehostaa yhteistyötä kansalaisjärjestöjen kesken ja yhteistyötä järjestöjen, oppilaitosten ja julkisen sektorin kesken. (Avustuspäätös 2011.)

3 Kansalaistoiminnasta

3.1 Kansalaistoiminnan määrittelyä

Kansalaisyhteiskunta on ollut aina siellä missä on ollut ihmisiä. Historiassa kylän tai heimon yhdessä tehtyä tekemistä voidaan katsoa kansalaisyhteiskunnalliseksi toiminnaksi. Kansalaistoiminta alkoi Suomessa jo 1700-luvulla, jolloin syntyi ajatus ihmisten mahdollisuudesta kokoontua vapaaehtoisin yhdistyksiin ja puolustaa omia näkemyksiään. 1800-luvulla voidaan kuitenkin katsoa kansalaistoiminnassa tapahtuneen suuri murros. Tuolloin alkoi kulttuurinen, yhteiskunnallinen ja uskonnollinen murros,

jossa syntyi esimerkiksi herätysliikkeet, raittiusliike, työväenliike ja nuorisoseuraliike. Nämä erilaiset liikkeet ja ihmisten järjestäytyneet ryhmät oppivat toimimaan ja ajattelemaan itsenäisesti ja sitä kautta verkostoituivat ja tekivät asioita yhdessä. Kaikesta tästä syntyi kansalaisyhteiskunta, jonka me tunnemme. (Harju 2006, 13-18; Möttönen & Niemelä 2005, 13.) Jyväskylän Kansalaistoiminnan keskus on yksi esimerkki kansalaisyhteiskunnan kehittymisestä ja yhteistoimintaan järjestäytymisestä.

Kansalaistoiminta on yhdessä järjestötoiminnan kanssa yksi osa kansalaisyhteiskuntaa. Kansalaistoiminta on ihmisten omaehtoista ja vapaasti järjestäytyneitä monipuolista toimintaa, jossa ihmiset toimivat erilaisissa ryhmissä erilaisten asioiden, tavoitteiden ja arvojen pohjalta. Kansalaistoiminnassa on tärkeää, että ihmiset ovat aktiivisia ja toimivat niin, että toiminta tuottaa iloa ja hyvää oloa. Kansalaistoiminnassa on tärkeää ilon ja tekemisen meiningin välittyminen lähiyhteisöön ja kanssaihmiisiin. On olemassa sekä järjestymätöntä toimintaa ihmisten kesken että järjestäytyneitä kansalaistoimintaa. Suomeen perustetaan kuukausittain yli 200 uutta yhdistystä. Ja tämä jatkuu samansuuntaisena, jos vain kansalais- ja järjestötoiminnassa säilyy omaehtoisuus ja itsenäinen toiminta. (Harju 2007, 16.) Möttösen & Niemelän (2005, 57–59) mielestä järjestöjen perustaminen kertoo halusta hakea omakohtaisesti koettuihin tärkeisiin asioihin ratkaisua ja muutoshalukkuutta. Välitellen järjestötyöstä syntyy kansalaislähtöistä asiantuntijuutta ja vaikuttamistoimintaa.

Suomessa kansalais- ja järjestötoiminnan toimintamahdollisuudet ovat hyvät. Yhdistystoimintaa säätelee yhdistyslaki. Yhdistykset saavat rahoitusta valtakunnallisesti ja alueellisesti erilaisista avustuksista ja toimintaa tuetaan rahapeliyhtiöiden kautta. Voidaan siis arvioida, että toiminnalliset puitteet ovat hyvät, ja tätä tulisi myöskin tulevaisuudessa vaalia yhä enemmän. Toimintamahdollisuuksien varmistamiseksi tarvitaan yhä enemmän järjestöjen välistä yhteistyötä ja laajempaa keskinäistä verkostoitumista. Kansalaistoiminnassa voimavarat ovat rajalliset, joten yhdessä tekeminen toisten kanssa on kannattavaa. Toimijoiden yhdistäessä vähäisiä voimavaroja järkevällä tavalla ja etsimällä itselleen sopivia yhteistyökumppaneita, hyötyvät kaikki tästä yhteistyöstä. Kansalais- ja järjestötoiminnan verkostoituessa pienet yhdistykset voivat vaihtaa kokemuksia, oppia toisiltaan. Ennen kaikkea on kuitenkin tärkeää, että vuorovai-

kus yhdistysten välillä lisääntyy ja hyvät käytännöt leviävät. Jokaisen ei tarvitse keksiä pyörää uudelleen. (Harju 2007, 17, 20–21.)

Kansalaistoiminnan tavoitteena on luoda ihmisille mahdollisuuksia ja innostaa osallistumaan ja vaikuttamaan omaan lähiympäristöön ja itselleen tärkeisiin asioihin. Kansalaistoiminnassa korostuu asiakaslähtöisyys, jossa valinnan vapaus ja erilaisiin mahdollisuuksiin tarttuminen on mahdollista. (Juote 2007, 53.). Kansalaistoiminnan vaikuttamismahdollisuuksia on vaikea näyttää toteen, mutta tutkimusten mukaan (esimerkiksi Möttönen 2002, 127) järjestöt tekevät erityisesti ennaltaehkäisevää sekä jälkihuollollista työtä.

3.2 Järjestöt kolmannen sektorin toimijoina

Kolmannella sektorilla tarkoitetaan toimintaa, joka on voittoa tavoittelematonta, pysyviä rakenteita ajavaa yleishyödyllistä toimintaa kansalaisille yksityisen ja julkisen sektorin rinnalla. Kolmannella sektorilla toimii erilaisia järjestöjä. Järjestöjen rooli on ollut toimia välittäjänä yhteiskunnan eri toimijoiden välillä. Perusolemukseltaan järjestöt poikkeavat julkisesta ja yksityisestä sektorista. Järjestöjä ja yhdistyksiä kutsutaankin kirjallisuudessa ja tutkimuksissa kolmanneksi sektoriksi. Suuri ero näiden (julkisen ja 3. sektorin) välillä on tavoitteiden asettamisessa. Yhdistysten tavoitteena on usein joku tai jotkut toimintalogiikoista kansalaistoiminta, edunvalvonta, palvelutuotanto. (Juote 2007, 45; Anheier 2005,9; Harju 2006, 8-12.)

Somerkiven (2011, 16) mukaan järjestöillä on erityisiä tehtäviä ja ominaisuuksia verrattuna julkiseen tai yksityiseen sektoriin. Järjestöt edustavat mm. vapaaehtois- ja vertaistoimintaa, ja toiminta perustuu dialogisuuteen, yhteisöllisyyteen ja luottamuksellisuuteen. Lisäksi kolmannella sektorilla (järjestökentällä) painottuvat aatteellisuus, arvot, identiteetti ja moraali. Lähtökohtina toiminnassa ovat aatteellinen tarkoitus ja järjestön jäsenistön tahto verkostoitua muiden toimijoiden kanssa. (Somerkivi 2011, 16.)

Kolmanteen sektoriin liitetään paljon erilaisia asioita. Kolmannessa sektorissa mahdollistuvat ja muodostuvat ihmisten yhteiset kokemukset, identiteetit, elämäntavat ja intressit. Kolmannen sektorin toimijat eivät ole voittoa tavoittelevia tai muutoin toimiyhtyritysten kaltaisesti. Kolmannen sektorin toimijat toimivat siis hyvin itsenäisesti. Yhdistykset sijoittuvat kolmannen sektorin ytimeen. Yhdistyksien toimintaa ohjaavat niihin kuuluvat ja osallistuvat ihmiset. Kolmannen sektorin toimijat saavat ideoita ja rakennusaineeksia omaan toimintaansa pitäessä yllä vuorovaikutusta muihin toimijoihin. Kolmannesta sektorista puhutaan yhteisötalouden ideasta, jossa toiminta ei tuota voittoa yksittäiselle omistajalle, vaan raha käytetään toiminnan uudistamiseen. Yhteisötalouden yksi ydin on yhteisöllisyys. (Pyykkönen 2012; World Health Organization 2014.)

Yhdistystä perustettaessa yhteisön jäsenillä on halu samankaltaiseen asiaan, aatteen, yhteiseen tavoitteeseen, ja näin ollen yhdistys perustetaan näihin tarpeisiin. Yhdistykseen kuuluvia ihmisiä kutsutaan jäseniksi ja yhteenliittymää yhdistykseksi. Yhdistys voi olla rekisteröity tai rekisteröimätön yhdistys. Yhdistys voi järjestää jäsenilleen haluamaansa toimintaa yhdistyslain mukaisesti. Rekisteröimättömän yhdistyksen tulee myös noudattaa yhdistyslain mukaisia määräyksiä. (Loimu 2013, 16–17.) Yhdistyslaissa molemmat (sekä rekisteröity että rekisteröimätön yhdistys) voivat perustaa yhteenliittymän yhteistä aatteellista tarkoitusta varten, joka ei ole lain tai muuten hyvien tapojen vastainen. Yhdistyslaissa on myös kirjattu, että yhdistyksen päätavoitteen ei saa olla taloudellinen liittymä, mutta mikäli yhdistys harjoittaa palvelutoimintaa, tulee se olla kirjattuna yhdistyksen säännöissä. Lisäksi yhdistys ei saa olla sotilaalliseen tapaan järjestäytynyt. (L 26.5.1989/503, §1-§5.)

Maakunnallinen kolmannen sektorin kansalaistoiminnan ja sitä edustavien yhteisöjen kehittäjänä Keski-Suomessa toimiva Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki (KYT) edistää kansalaisten hyvinvointia, yhdistysten yhteistoimintaa ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta. KYT tarjoaa yhdistyksille tilitoimisto- ja tukipalveluja, ohjausta ja neuvontaa yhteisöille sekä avoimia kohtaamispaikkoja kansalaisille. (Mikonranta 2012.)

Vuonna 2011 Keski-Suomen Yhteisöjen Tuessa on laadittu strategia vuoteen 2015. Visiona on laaja-alainen ja haluttu kansalaistoiminnankehittäjä ja yhteistyökumppani

paikallisesti ja alueellisesti sekä osaava valtakunnallinen ja kansainvälinen toimija. Keski-Suomen Yhteisöjen Tuen toimintamuotoina ovatkin järjestöjen tuki- ja kehittämisspalvelut (nykyään KYT-järjestöpalvelut), hanketoiminta, vaikuttamistoiminta ja avoimet kohtaamispaikat. (Mikonranta 2012.)

Keski-Suomen Yhteisöjen Tuen (KYT) strategian mukaan (2011) yhdistyksen missio on toimia maakunnallisena kolmannen sektorin kansalaistoiminnan ja sitä edustavien yhteisöjen kehittäjänä. KYT pyrkii edistämään kansalaisten hyvinvointia, yhdistysten yhteistoimintaa ja yhteiskunnallista vaikuttavuutta. KYT tarjoaa yhdistyksille tilitoimisto- ja tukipalveluja, ohjausta ja neuvontaa yhteisöille sekä avoimia kohtaamispaikkoja kansalaisille. Arvopohjana työskentelylle ovat luotettavuus, tasa-arvo ja monikulttuurisuus, innovatiivisuus sekä asiakas- ja järjestölähtöisyys. (KYT strategia 2011.)

3.3 Ytimessä yhteisöllisyys

Sosiologiassa yhteisöille on annettu kymmeniä eri määritelmiä, ja sitä käytetään niin laajasti eri yhteyksissä, että tarkkaa merkitystä sillä ei edes ole (Pople 1995,2). Tässä opinnäytetyössä nojaan Kumpulaisen (2004), Mäkipestan & Niemelän (2002) määritelmiin: Yhteisö on ryhmä ihmisiä, joiden jäsenet ovat keskenään vuorovaikutussuhteessa. Ilman vuorovaikusta ja vastavuoroisuutta yhteisöä ei ole. Yhteisössä ihmisiä yhdistää joku tai jokin yhteinen asia, tavoite, päämäärä tai muu tehtävä. Pääsääntöisesti yhteisöön kuulumisen perustuu vapaaehtoisuuteen. Yhteisö voi olla mm. perhe, työyhteisö, mutta samalla yhteisö voi olla myös ei-paikallinen, laaja ja löyhästi rajojaan hakeva yhteisö esim. Euroopan yhteisö. (Kumpulainen 2004; Mäkipesta & Niemelä 2002, 22–23.)

Yhteisö antaa mahdollisuuden kuulua johonkin ja yhteisössä jokainen on oma yksilö ja jokaisen identiteetti vaikuttaa sen yhteisön koko identiteettiin. Näin yhteisön olemassaololla on ihmistä suurempi arvo ja merkitys, vaikka yhteisö onkin riippuvainen juuri jokaisesta yhteisön jäsenestä. Oman identiteetin kautta ihmiselle muodostuu käsitys itsestä, elämän ymmärrettävyydestä, mielekkyydestä ja hallittavuudesta. Identiteetti

teetin vaikutus näkyy sosiaalisessa kanssakäymisessä muiden ihmisten kanssa. (Kumpulainen 2004; Mäkipesta & Niemelä 2002, 22–23.)

Ihmisille yhteisöllisyys eli erilaisiin yhteisöihin tai ryhmiin kuuluminen on perustarve. Nikkilä ja Paasivaara (2008) ovat tutkineet yhteisöllisyyttä työympäristöissä. Johtajuuden haasteena on saada työyhteisöstä mahdollisimman hyvä ja toimiva kokonaisuus. Haasteellisinta yhteisöllisyyden rakentaminen on sosiaali- ja terveydenhuollon aloilla, joissa työyhteisöt ovat tyypillisesti asiakaslähtöisesti toimivia, moniammatillisia ja moniin osakulttuureihin eriytyviä organisaatioita. Viime kädessä yhteisöllisyyden rakentaminen kuuluu johtajalle tai esimiehelle. Yhteisöllisyyden rakentaminen tulee nähdä prosessina, jossa keskustelut ovat vuorovaikutuksellisia ja niissä mietitään ratkaisuja käytäntöön. (Nikkilä & Paasivaara 2008, 111.)

Nikkilän & Paasivaaran (2008, 111–112) mukaan yhteisöllisyys työyhteisössä on henkinen tila siitä, miten ihmiset käyttäytyvät vuorovaikutuksessa toisiaan kohtaan. Jokaisessa työyhteisössä on jonkinlainen yhteisöllisyys. Se voi ilmetä esimerkiksi vaihtolona, äänenkäyttönä, eleinä, välittämisenä tai välinpitämättömyytenä. Työyhteisön kokonaisuus rakentuu ja kehittyy, kun sitä luodaan yhdessä. Työyhteisön ollessa myönteinen on ihmisen helppo tuntee kuuluvansa joukkoon ja osallistua sen toimintaan ja tuntee näin kuuluvansa yhteisöön. Mäkipestan & Niemelän (2002, 23) mukaan erilaisuuden arvostamisesta syntyy yhteisö. Myönteisessä yhteisössä yhteisön jäsenet hyväksyvät erilaisuuden ja sitä kautta mahdollistavat yksilöllisyyden, luovan ajattelun ja toiminnan. (Mäkipestan & Niemelän 2002, 23)

Työyhteisön yhteisöllisyyden luomisessa on tärkeää, että työyhteisön toimintakulttuurissa on arvot ja näkemykset yhteisön perustehtävästä ja tulevaisuudesta samansuuntaisia ja yhteensopivia. Kun kaikki toimivat yhteisten tavoitteiden eteen, voivat myös arvot ja näkemykset toteutua käytännötoiminnassa. Tämä vaatii työntekijöiltä jatkuvaa arviointia ja pyrkimystä hyvään vuorovaikutukseen. Työyhteisön toiminnansuunnittelua ja arviointia voidaan toteuttaa johtajuuden kautta, jos työyhteisössä on vuorovaikutteista kanssakäymistä. Työyhteisön toimintaa arvioidaan niin työpaikkakokouksissa kuin epävirallisissa käytävä- ja kahvikeskusteluissa. Näille kaikille erilaisille

kokouksille ja tapaamisille on työyhteisössä oma tarve. (Nikkilä & Paasivaara 2008, 112.)

Työyhteisön erilaisissa kokouksissa on työyhteisön jäsenten mahdollisuus tuoda oma ääni esiin, kun keskustellaan ja sovitaan työyhteisöön liittyvistä asioista. Virallisten kokousten lisäksi työyhteisöissä kokoonnutaan usein yhteiselle aamu- ja päiväkahville, jolloin voi myös keskustella tarpeen mukaan työasioista. Jotta kokoukset ovat merkityksellisiä, tulee niiden olla säännöllisiä ja ne tulee dokumentoida, jolloin myös poissaolijat saavat tietää, mistä on keskusteltu ja päätetty. Työyhteisöissä tarvitaan säännöllisesti kokoontuvat henkilöstöpalaverit, työryhmäpalaverit sekä isoissa työyhteisöissä edustukselliset palaverit. Palavereissa käsitellään usein koko yhteisöä koskevia asioita ja samalla ne toimivat tiedonvälityskanavina ja keskustelufoorumeina. Palavereissa käsitellään siihen työryhmään liittyviä asiakas-/asiakohtaisia asioita, suunnitellaan ja arvioidaan asiaa, tapahtumaa tms. Puolestaan edustukselliset palaverit toimivat linkkinä tiedon välittämisessä eri työryhmien ja johtajan välillä. Sen tehtävänä on työstää ja pohtia yhteisiä asioita ja yhteistyökysymyksiä. Työyhteisökokoukset ja erilaiset palaverit ovat työyhteisön itsensä ilmaisemisen, osallistumisen ja vaikuttamisen areenoita. Nämä erilaiset kokoontumiset kuuluvat osallistavaan johtamiseen. (Nikkilä & Paasivaara 2008, 122–123.)

Se millainen on työyhteisön yhteistyön taso ja kuinka kehittyneesti työskentely tapahtuu, vaikuttaa siihen, kuinka johtaja jakaa sen mukaan vastuuta yhteisön jäsenille. Kun kaikki yhteisön jäsenet osallistuvat tietoisesti päätöksentekoon ja kantavat koko yhteisön toiminnan onnistumisesta vastuuta, voi työyhteisössä oleva johtamistapa toimia osallistavana ja vuorovaikutuksellisenä. (Nikkilä & Paasivaara 2008, 123.) Johtajan itse ei tarvitse aina olla luova, mutta hänen tulee luoda sellaiset olosuhteet ja haastaa työyhteisön jäseniä luovuuteen ja innovatiivisuuteen (Kansanen 2004, 102). Osallistavassa johtamistavassa työyhteisö tekee yhdessä koko yhteisöä koskevat päätökset. Tällöin on tärkeää, että kaikki työyhteisön jäsenet voivat osallistua kokouksiin ja että työyhteisön jäsenillä todellista vaikutusvaltaa omassa työssä. (Nikkilä & Paasivaara 2008, 123.) Mäkipestan & Niemelän (2002) mukaan ihmisten jakaessa omaa osaamistaan ja tietoa työyhteisössä, tulee kaikkien osaaminen koko yhteisön käyttöön, ei vain yksilön.

Kansalaistoiminnan näkökulmasta yhteisöllisyyden rakentaminen on tärkeää: ilman ihmisten liittoutumia ryhmiksi ei synny kansalaistoimintaa. Lisäksi työyhteisön yhteisöllisyyden rakentuminen näkyy järjestökeskuksissa, jossa saman katon alla on monta eri organisaatiota, joissa on omia sisäisiä työsuhteita. Kansalais- ja järjestötoiminnan yhteisöjen tulee käydä aktiivista vuoropuhelua, luoda yhteiset arvot, tavoitteet, toimintakulttuuri (erilaiset kokoukset ja epäviralliset pöytäkeskustelut) ja osallistaa erilaiseen kansalais- ja järjestölähtöiseen toimintaan ja vaikuttamisen keinoihin. Järjestökeskuksessa mukana olevien yhteisöjen on tärkeää tunnistaa, miksi organisaatio on keskuksessa, mitä hyötyä keskuksessa olemisesta on ja kuinka jokainen yksittäinen toimija voi tukea toisten toimintaa ja samalla edesauttaa omaa toimintaansa. Järjestökeskuksissa olevat toimijat tekevät verkostomaista yhteistyötä toistensa kanssa.

3.4 Menestystekijänä verkostoituminen

Verkostojen välinen yhteistyö on tänä päivänä hyvin merkittävä menestyksen tekijä ja tästä syystä myös verkostojen johtaminen on noussut 2000-luvun kuluessa yhdeksi tärkeäksi johtamisen sisältöalueeksi. Nykyään nähdäänkin organisaation sisäisten rajojen ylittäminen keinona organisaation uudistumiseen, uudenlaisiin yhteistyökuvioihin ja uusien taitojen oppimiseen sekä resurssien hankkimiseen. Organisaatioissa tulisikin rakentaa ja johtaa verkostoja johdonmukaisesti. (Virtanen & Stenvall 2010, 199.) Grönroosin (2006, 138) mukaan verkostoituminen on organisaation avainasia.

Verkostoitumiseksi sanotaan eri yhteisöjen, organisaatioiden tai yritysten yhteistyötä. Näihin yhteistyömalleihin voivat osallistua yhtä aikaa monet eri toimijat, ja ne voivat olla joko vapaaehtois pohjalta toimivia tai tarkasti määriteltyjä yhteistyösopimuksia ja -käytänteitä. Näihin erilaisten toimijoiden yhteistyömallien tekemiseen tarvitaan verkostojohtamista. Verkostojohtaminen on nimensäkin mukaan johtamismalli, jolla johdetaan verkostoja. (Pirnes 2002, 7-8.) Kamenskyn (2008, 50) mukaan verkottumisen kautta organisaatiot lisäävät omaa osaamistaan. Se ei ole aina avain onneen, mutta voi lisätä usein yrityksen tuloksellisuutta ja tehokkuutta.

Tarkastelun lähtökohtana on selvästi ollut se, että ihminen ja yksittäinen organisaatio ei toimi itsenäisenä toimijana, vaan heitä tarkastellaan suhteessa heidän erilaisiin sosiaalisiin verkostoihin. Ihmiset hyödyntävät verkostoja monin eri tavoin. Lisäksi yhteistyö jo kahden toimijan välillä muodostaa suuren verkoston, sillä yhteistyössä oman itsensä lisäksi on myös koko oman verkosto. Kaikki toimijat vaikuttavat yhteistyön etenemiseen, vaikka eivät toisiaan koskaan näkisikään. (Saarnilehto, Vesalainen & Annola 2013, 40–42; Rissanen, Sääski & Vornanen 1996, 32–33; Grönroos 2006, 138.)

Verkostoitumiseen tarvitaan yhteistyötä ja yhteistyöhön tarvitaan vuorovaikutustaitoja. Kamenskyn (2008, 54) mukaan verkostoyhteistyötä voidaan kutsua myös vuorovaikutusjohtamiseksi. Tämä johtamistapa pyrkii hallitsemaan ympäristön, organisaation ja työntekijän välisiä monimutkaisia riippuvuus- ja vuorovaikutussuhteita niin tehokkaasti kuin pystyy. Vuorovaikutusjohtaminen sisältää sekä johtamisen työyhteisöstä ulospäin että työyhteisöön sisälle päin. Johtamisessa on kietoutunut ihmisten ja asioiden johtaminen toisiinsa. Oleellisena asiana tässä on ymmärryksen ja hallinnan huomioiminen vuorovaikutussuhteissa. (Kamensky 2008, 50.)

Työyhteisöissä on erilaisia ihmisiä eri ammattiryhmistä. Työyhteisön toimivuutta voidaan hyödyntää erilaisten ihmisten, eri-ikäisten ihmisten ja eri ammattiryhmien kokemuksia ja osaamista. On tärkeää huomioida, että työyhteisön jäsenten erilaisuus on yhteisön voimavara. Hyvä ja toimiva työyhteisö pystyy hyödyntämään yhteisön jäsenten persoonallisuutta, erilaisia näkemyksiä, odotuksia ja yksilöllistä osaamista. (Nikkilä & Paasivaara 2008,81.)

Verkosto muodostuu ihmisestä ja hänen suhteestaan toisiin ihmisiin. Samalla tavalla organisaatiot löytävät kumppaneita ja muodostavat yhteistyösuhteita. Tavallisin verkostoitumisen muoto on yhteistyö jonkun toisen kanssa. Se on niin yleistä toimintaa, ettei sitä ei aina ymmärretä aina edes verkostoitumiseksi. Toimijat ovat sitoutuneet tavoitteelliseen, vuorovaikutteiseen, pitkäaikaiseen, jatkuvaan ja säännölliseen yhteistyöhön. Verkostomaisessa yhteistyössä ei kumpikaan ”omista toista”. Verkostotyöskentelyssä jokainen toimija työskentelee itsenäisesti ja on näin ollen vapaa tekemään

itsenäisiä päätöksiä. Yhteistyökumppaneiden välillä onkin vahva keskinäinen luottamus. (Vesalainen 2013, 27.)

Verkostojen johtaminen on hyvin moninainen ja monisäikeinen johtamisen muoto. Verkostojen johtamisessa tulee hallita monta erilaista sisältöaluetta. Verkostojen johtamisessa tulee muodostaa yhteinen näkemys toiminnasta, osata työskennellä tavoitteellisesti, hallita kokonaisuuksia, omata vahvat vuorovaikutustaidot ja yhdessä toimijoiden kanssa tehdä selkeät linjaukset arvoista, moraalista ja periaatteista. Näin yhteistyökumppaneille muodostuu yhteinen kehittämisen tarve ja kilpailutilanne ja vastakkainasettelu jää taka-alalle. Vesalainen 2013, 41–42.) Kun kumppaneiden välillä on riittävä tuntemus, luottamus ja sitoutuminen toisiaan kohtaan, syntyy hyvä verkosto, joka ajaa työskentelee yhteisen tavoitteen eteen (Järvensivu, Nykänen & Rajala 2010, 14–15).

Yhteistyökumppaneiden verkostoituessa ihmisten tieto, osaaminen ja arvot yhdistetään ja näin saadaan toiminnalle lisäarvoa. Verkostotyöskentelyssä arvioidaan kumppaneiden välistä suhdetta säännöllisesti. Mikäli yhteistyöhön ei sitouduta tai kumppaneiden välillä puuttuu luottamus, voi verkostojen välillä oleva suhde päättyä. Yksi verkostojen vahvuus on joustavuus. Toimijoiden välillä tarvitaan joustavuutta silloin, kun tilanteet ja tarpeet muuttuvat nopeasti, ovat monimutkaisia tai ratkaisun löytäminen on hankalaa. Verkostoyhteistyössä pyritään sekä välittömiin hyötyihin että pidemmän aikavälin tavoitteelliseen toimintaan ja toiminnan edistämiseen. (Järvensivu, Nykänen & Rajala 2010, 69.)

Toimivan verkoston rakentamisessa tarvitaan verkostojohtajaa, joka pitää tavallaan langat käsissään. Verkostojohtaja on henkilö, jolla on sisäistä energiaa, innostusta ja sisukkuutta ja jonka kautta yhteiseen tavoitteeseen ja päämäärään voi samaistua muutkin ihmiset. Verkostojohtaja pistää itsensä likoon yhteisen päämäärän saavuttamiseksi. Verkostojen johtamiseen sopii johtamistyyli, joka on selkeää ja asiakassuuntautunutta, pystyy näkemään asioita eri näkökulmista ja uskaltaa tuoda niitä esiin. (Lipasti 2007, 292–293.)

Verkostojohtaja voi olla yksittäinen henkilö tai sitten se voidaan käsittää myös henkilöryhmäksi, joka on ottanut vastuun toiminnasta. Tällainen voi esimerkiksi olla yhteistyöorganisaatioista koottu edustusryhmä. Verkostojohtajan ensisijainen tehtävä on mahdollistaa ja sitouttaa verkosto mukaan toimintaan. Näin ollen verkostojohtajan tulee pitää toiminnan luonteeseen nähden riittävää ja sopivaa yhteydenpitoa toimijoihin. Asioista tiedottaminen ja viestintä ovatkin tärkeitä asioita verkostojen ylläpitämisessä. Verkostojohtajan tulee yhteistyössä toimijoiden kanssa muodostaa toiminnan ylläpitämiseksi mahdollisimman yksinkertaiset pelisäännöt ja toimintaperiaatteet, jotta kaikki osapuolet tietävät kuinka toimitaan. Verkostokumppanit pystyvät näin suunnittelemaan ja päättämään itse toiminnanytimen ja pohtimaan yhdessä ratkaisuvaihtoehtoja. Aina kaikki verkostot eivät välttämättä ole toimivia ja toimivat näin ollen tehotomasti. Tällöin verkostojohtajalla tulee olla hanskassa toiminnan ja tulosten seuranta, jotta verkostojen yhteistä päämäärää voidaan seurata ajantasaisesti. Verkostojen johtamisen tulee olla myös niin innostavaa, jotta toimijat pysyvät aktiivisina. (Järvensivu, Nykänen & Rajala 2010, 15–16.)

Verkostojen luomiseen, ylläpitämiseen ja kehittämiseen tarvitaan perinteisen johtamisoppijaon (management ja leadership) molempia puolia. Verkostojohtaminen on ennen kaikkea ihmisten toiminnan yhteensovittamisen kautta tapahtuva prosessi, ja sen vuoksi verkostoitumisen eteenpäin viemiseksi tarvitaan ennen kaikkea ihmisten johtajia. Yhdeksi verkostojohtamisen hyväksi osaamisen piirteeksi voidaan lukea osallistava johtaminen. Osallistavassa johtamisessa esimies ja työntekijät löytävät yhdessä vuorovaikutuksellisesti ja luottamuksellisessa ilmapiirissä parhaan mahdollisen ratkaisun tilanteeseen. Hetkessä ei saavuteta tuloksia, vaan toimivaan yhteistyöverkoston kuluu aikaa useita vuosia. Verkostojen rakentaminen tapahtuu askel askeleelta yhdessä. Myös yhteistyöverkostoissa voidaan nähdä erilaisia johtamiskäytänteitä silloin, kun yhteistyökumppanit etsivät toisiaan ja tekevät sopimuksia yhteisistä kehittämis- ja innovaatioprojekteista. (Järvensivu, Nykänen & Rajala 2010.)

4 Kansalaistoiminnan keskus Matara

4.1 Kumppanuustalosta Mataraan

Sosiaali- ja terveysturvan keskusliiton (STKL) hallinnoima Hyvinvoinnin verkostot -projekti (Hyve) käynnistyi vuonna 1998. Projektin tavoitteena oli kansalaisten hyvinvoinnin tukeminen verkostojen avulla ja sitä kautta saada Jyväskylään ”järjestöjen talo”, Kumppanuustalo. Hyve-projektissa olivat mukana myös Jyväskylän kaupunki ja Jyväskylän maalaiskunta. Vuonna 2000 Kumppanuustalolle muutti useita yhdistyksiä. Kumppanuustalo oli Jyväskylän kaupungin omistama vanha kevyesti remontoitu talo keskustan kupeessa. Tuolloin yhdistyksien tarve oli saada ennen kaikkea toimi- ja kokoontumistiloja. Toiminnan alkuvaiheessa Kumppanuustalolla riitti innostusta ja yhdistykset hakivat yhteistä toimintakulttuuria. Kumppanuustalolla ei ollut johtajaa, vaan toiminta oli verkostomaista toimintaa. (Astikainen 2013; Astikainen & Laukkanen 2005, 95–96.)

Astikaisen (2013) mukaan juuri tuolloin verkostomainen toiminta oli nousemassa pinnalle ja siksi johtajaa ei haluttu. Kaikesta sovittiin yhdessä. Kumppanuustalolla oli talotoimikunta, joka toimi yhteisten asioiden sopimisen paikkana ja jossa keskusteltiin siitä, kuka päätti mistäkin asiasta ja kuka hoiti toisen asian. Talotoimikunta kokoontui alussa tiiviisti. Kumppanuustalolla oli Keski-Suomen sosiaaliturvayhdistyksen kautta, yhdistelmätuella palkatut aulahenkilöt (puhelinpäivystys, ohjaus ja neuvonta). Päävuokralaisena toimi STKL vuosina 2000–2005, ja tämän jälkeen Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry (KYT) 31.1.2012 saakka. Päävuokralaisen vastuulla oli käytännön asioiden hoito ja jyvitykset laskuista: kaikki kulut jyvitettiin toimijoiden kesken (kopiokone, fax, frankkeeraus kone, yleisöpuhelin, paperit ja niin edelleen). STKL luopui päävuokralaisena olemisesta vuonna 2005, sillä se katsoi, ettei tehtävänsä ollut olla tilojen vuokraaja. Tämä vei paljon työntekijäresursseja. Tämän jälkeen aulapalveluiden ja käytännön asioiden hoidosta vastasi Jyväskylän Kumppanuustoiminnan Tuki ry (JKT ry). (Astikainen 2013.)

Kumppanuustalolla alkoi hyvä alun jälkeen näkyä toimijoiden välisiä valta- ja intressiritiriitoja. Osa halusi valtaa enemmän, vaikka ei uskaltanut ottaa vastuuta. Tästä alkoi syntyä asioiden kyseenalaistamista ja luottamuspulaa. Toimijoilla oli erilaisia profilo-

tumispyrkimyksiä, sillä osa halusi selkeästi erottautua Kumppanuustalolta ja alkoi markkinoida toimintaa omalla nimellään. Pikku hiljaa talo alkoi profiloitua yhden toimijan taloksi. Lisäksi kohdattiin resurssipulaa, sillä työaika ei riittänyt pyörittämään arkisia asioita. Suurimmaksi ongelmaksi Kumppanuustalolla nousi kuitenkin sisäilmaongelmat, joiden vuoksi lähdettiin etsimään uusia ratkaisuja. Tammikuussa 2012 Kumppanuustalo tyhjeni kokonaan. (Astikainen 2013.)

4.2 Kohti kansalaistoiminnankeskusta

Kun 2000-luvulla alettiin miettiä uusia ratkaisuja järjestöjen yhteisille tilatarpeille, mukana mietinnässä oli useita järjestötoimijoita ja kaupungin henkilökuntaa. Toimijoilla oli useita erilaisia ratkaisuvaihtoehtoja, erilaisia kokoonpanoja ja vetovastuita. Mietittiin rakentamista, mutta se hylättiin ja alettiin etsiä tilaa. Vuonna 2009 löytyi tilat Heikinkadulta, mutta hanke tyrehtyi julkisen rahoituksen puutteeseen. (Astikainen 2013.)

Laukkasen (2009) tekemässä esiselvityksessä selvitettiin keskuksen kiinnostuneita tulevia toimijoita, toimitilarpeita, keskuksen toimintaidean kirkastamista, rahoitus- ja avustuskäytänteitä ja yhteistyörakenteita. Esiselvityksen aikana hanke meni eteenpäin. Toimijoille löytyi myös sopivat tilat, mutta vuokranantaja vuokrasi tilat Jyväskylän kaupungille. Tämän seurauksena hankkeessa mukana olevien järjestötoimijoiden motivaatio uudelleen yhteisten tilojen saamiseksi laski ja yleiseen keskusteluun nousi järjestötyön arvostus tai sen puute Jyväskylässä (Astikainen 2013).

Tämän voimakkaan arvokeskustelun jälkeen järjestötoimijat päättivät kuitenkin yrittää vielä kerran; alkoi Kansalaistoiminnankeskuksen suunnittelu. Suunnittelutyöryhmässä oli mukana järjestöjen ja kaupungin edustajia, ja suunnittelun mennessä eteenpäin työryhmä tiedotti asiasta laajemmalle toimijajoukolle. Kansalaistoiminnankeskuksen kehittämishanketta Raha-automaattiyhdistykselle (RAY) työstivät KYT:n henkilökunta ja Jyväskylän kaupungin edustaja vuonna 2010. Toukokuussa 2010 RAY:ltä haettiin hankerahaa vuokratukustannuksiin ja työntekijän palkkaukseen. Joulukuussa 2010 tuli myönteinen päätös, ja rahoitus saatiin ajalle 2011–2013. (Astikainen 2013.)

Ennen RAY-päätöksen tulemista toimijat olivat löytäneet sopivan tilan kansalaistoiminnan keskukselle Matarankadulta. Varsinainen kohtaamispaikka oli tarkoitus tulla viereiseen taloon, mutta Matarankatu 4 kolmannesta kerroksesta vapautui tilaa, jonne jo lokakuussa 2010 osa järjestötoimijoista muutti. Tuolloin, Kumppanuustalo-ajoista poiketen, päätettiin erilaisista työryhmistä, joissa pohdittiin käytännön asioita mm. kahvituskäytäntöjä, tilojen julkista kuvaa (esim. logot toimijoiden oviin), opastuksia, parkkipaikkakäytäntöjä, postilaatikon käyttöä ja yhteisten tilojen sisustamista. (Sivonen 2013.)

Pysyvän tukiranteen eli Kansalaistoiminnan keskuksen rakentamisessa on koettu äärimmäisen tärkeäksi yhteistyö julkisen sektorin, Jyväskylän kaupungin kanssa. Jyväskylässä järjestöt ovat kokeneet, että heidän on ollut vaikea saada toimisto-, koulutus- ja kokoustiloja, sillä vuokrat ovat liian suuret eikä sopivia tiloja ole löytynyt. Myös kaupunki on huomionnut tilanteen. Jyväskylän kaupungin yhtenä strategiana onkin yhteistyön kehittäminen kolmannen sektorin kanssa. (Mikonranta & Sivonen 2010.)

4.3 Kansalaistoiminnan keskuksen alkumetreillä

Vuonna 2011 Kansalaistoiminnan keskuksen kehittämishanke sai Raha-automaattiyhdistykseltä (RAY) ja Jyväskylän kaupungilta rahoituksen keskuksen perustamiseen. Kansalaistoiminnan keskuksen hanketta hallinnoi Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry. Yhteistyökumppaneina hankkeessa olivat Jyväskylän kaupunki, Keski-Suomessa toimivia järjestöjä ja oppilaitoksia. (Avustuspäätös 2011.)

Kansalaistoiminnan keskuksista toteutettiin kahdessa eri vaiheessa. Kansalaistoiminnan keskuksen ensimmäinen vaihe toteutui jo vuoden 2010 lokakuussa, kun KYT ja kymmenkunta muuta toimijaa muutti Matarankatu 4:n 3. kerrokseen. Vuoden 2011 aikana tätä syntynyttä yhteisöä vakiinnutettiin ja vahvistettiin samalla, kun suunniteltiin viereisen kiinteistön, Matarankatu 6:ssa olevan entisen Ylen tilan käyttöönottoon. Tilan remontointi laajeni alkuperäisestä suunnitelmasta, ja valmistuminen siirtyi helmikuuhun 2012 saakka. Matarankatu 6:n uusiin tiloihin vakinaisiksi vuokralaisiksi haluvia oli syksyn aikana lopulta enemmän kuin toimistotiloja oli tarjolla. Kansalaistoimin-

nankeskuksen laajennuttua uusiin tiloihin on keskuksessa hankkeen aikana työskennellyt päivittäin noin 100:sta 150:een työntekijää. (Naappi 2012.)

Jotta kansalaistoiminnankeskuksen kohtaamispaikka tulisi kaikille kuntalaisille ja järjestötoimijoille tutuksi, järjestettiin nimikilpailu. Kaikkiaan nimiehdotuksia tuli kuntalaisilta 143, joista kolmivaiheisen valintaprosessin jälkeen nimeksi valikoitui Matara. Näin ollen keskuksesta tuli Kansalaistoiminnankeskus Matara. (Pehkonen 2011.)

Ensimmäisen toimintavuoden aikana (vuonna 2011) rekrytoitiin keskukselle yhteisökoordinaattori, saatiin keskukselle nimi, vahvistettiin toimijoiden muutto taloon ja määriteltiin tulevia vuokria, istuttiin monissa erilaisissa palaverissa ja kokouksissa, valittiin ja tilattiin yhteisiin tiloihin kalusteet sekä tutustuttiin talon remontointivaiheisiin rakennusmiesten avustamina, laadittu yhdistyksille perehdytyskansio ja sekä lomakkeita (muun muassa kokoushuoneiden hinnasto). Lisäksi suunniteltiin keskuksen yhteisiä palveluja. (Naappi 2012.)

5 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyössä on käytetty pohjana RAY:n kehittämishankkeen aikana vuosina 2011–2013 toteutettujen toimijatapaamisten ja erilaisten työryhmien muistioita ja toimijoilta vuosittain systemaattisesti kerättyjä palautteita. Lisäksi yhtenä materiaalina on käytetty tulevaisuuden muistelumenetelmästä tullutta aineistoa. Muistelumenetelmä toteutettiin vuonna 2013 koko Mataran väen kehittämis- ja kesäpäivillä.

5.1 Toimijatapaamiset

Kehittämishankkeen alussa sovittiin toimijatapaamisista yhteisöllisyyden ja toimijakulttuurin rakentamiseksi sekä käytänteistä sopimiseksi. Toimijatapaamiset (ks. Kuvio 1.) ovat arena, jossa keskustellaan ja päätetään arjen käytänteistä ja työstetään erilaisia kehittämisaihioita. Tiedotuksellisessa osuudessa toimijat kertovat omista tulevista tapahtumistaan. Kehittämishankkeen aikana molemmissa rakennuksissa, Matara 4:ssä

ja Matara 6:ssä, oli omat toimijatapaamiset. Lisäksi järjestettiin koko Mataran väen toimijatapaamiset. (Toimijatapaamiset Matarankadulla 2012.)

Koko Mataran toimijatapaaminen	Matara 6 toimijatapaaminen	Matara 4 toimijatapaaminen
<ul style="list-style-type: none"> • Avoin kaikille Mataran toimijoille • Kokoontuu vähintään 2 kertaa vuodessa • Aiheina: toimintasuunnitelmat, arvot, yhteinen viestintä, yhteiset tapahtumat, tyhy-asiat, yhteisistä asioista päättäminen • Tämän kautta muodostuu erilaisia työryhmiä, joissa työstetään konkreettisia asioita. 	<ul style="list-style-type: none"> • Avoin kaikille Matara 6 toimijoille • Kokoontuu joka toinen kuukausi • Tiedotuksellinen osuus, kehittämissaihiot ja käytänteistä keskustelu ja sopiminen • Erilaisia työryhmiä tarvittaessa 	<ul style="list-style-type: none"> • Avoin kaikille Matara 4 toimijoille • Kokoontuu joka toinen kuukausi • Tiedotuksellinen osuus, kehittämissaihiot ja käytänteistä keskustelu ja sopiminen • Erilaisia työryhmiä tarvittaessa

Kuvio 1. Kansalaistoiminnankeskuksen toimijatapaamiset ja sisältö.

Toimijatapaamisten lisäksi Mataran väellä on kerran vuodessa kehittämis- ja kesäpäivät ja erilaisia työryhmiä, joissa suunnitellaan ja toteutetaan Mataraan tapahtumia, tilaisuuksia ja tempauksia sekä luodaan keskukselle esimerkiksi yhteiset arvot, viestintäkanavat.

5.2 Kehittämismenetelmänä tulevaisuuden muistelu

Tulevaisuuden muistelu on menetelmä, jossa lähtökohtana ovat asiakaslähtöisyys, voimavarakeskeisyys ja yhteistyön selkeyttäminen. Menetelmässä on mukana asiakas oman elämänsä asiantuntijana ja tasavertaisena ratkaisujen pohtijana. Tulevaisuuden muistelu -menetelmässä on vetäjä(t), joka/ jotka varmistavat vuoropuhelun. Näin saadaan kaikki osallistujat kuulluksi ja jokainen saa mahdollisuuden puhua omasta näkökulmastaan. Tulevaisuuden muistelussa ajatellaan tulevaisuutta, jossa vallitsee kuviteltu hyvä tilanne, ja mietitään keinoja, kuinka tähän hyvään tilaan päästään. Menetelmässä ikään kuin mietitään ratkaisua tulevaisuudesta käsin nykytilaan ja pohditaan,

miten muutos parempaan tapahtuu näiden kahden eri ajanjakson välillä. (Seikkula & Arnkil 2005, 57–64.)

Tulevaisuuden muistelu - menetelmää voidaan toteuttaa kaiken ikäisten kanssa, ja se soveltuu niin projektien aloitusvaiheen tai työyhteisön toimintakulttuurin suunnitteluun kuin kunta- ja kaupunkistrategiseen suunnitteluun. Menetelmä soveltuu käytettäväksi, kun tarvitaan voimavarojen yhdistämistä. Sen kautta voidaan löytää tapoja koordinoida yhteistoimintaa tilanteissa, joissa on epäselvää mitä tehdään tai mitä on tapahtumassa. Tulevaisuuden muistelu - menetelmän tavoitteena on vuorovaikutuksellisuus, sillä menetelmän avulla osallistujat tulevat kuulluksi ja toisten puheiden kuuntelemisen kautta saavat voimaantumisen kokemuksen. (Seikkula & Arnkil 2005, 57–58; Arnkil, Eriksson & Arnkil 2006.)

Vuorovaikutuksellisuus ei ole ensisijaista tulevaisuuden muistelu - menetelmän alkuvaiheessa. Tämä tulee vasta myöhemmin, sillä kokemukset osoittavat, että erilaisuus laajentaa menetelmään osallistujien ajattelua. Menetelmässä vuorovaikutuksen ja kuuntelun lisäämistä edistetään vuoropuhelulla, jossa osallistujat puhuvat ja kuuntelevat vuoronperään. Tällä mahdollistetaan sisäisen dialogin syntymistä. Osallistujien erilaiset ajattelutavat avartavat ajatus- ja vuorovaikutusrakenteita. (Seikkula & Arnkil 2008, 20–22.)

5.3 Opinnäytetyön aineistonkeruu ja analyysi

Tämä opinnäytetyö on kehittämistyö, joka keskittyy vuosien 2011–2013 välisellä ajalla toteutettavaan Kansalaistoiminnan keskus-hankkeeseen. Vilkan & Airaksisen (2003, 48) mukaan projekti tai hanke on sovitun ajan kestävä ja toteutettava tavoitteellinen prosessi. Se voi olla osa jotain suurempaa hanketta tai tähdätä johonkin tiettyyn tavoiteltavaan tulokseen. Jotta projekti tai hanke onnistuu, tulee toiminnan olla organisoitua, suunniteltua, toteutettavissa olevaa, seurattavaa ja arvioitavaa. (Vilkka & Airaksinen 2003, 48.)

Kehittämistyössä kerättiin laadullista ja määrällistä dokumenttiaineistoa toimijatapaamisista, työryhmien muistioista ja vuosittain määrätietoisesti kerätyistä toimijapa-

lautteista. Lisäksi laadullista aineistoa kerättiin tulevaisuuden muistelu -menetelmällä kehittämis- ja kesäpäivillä.

Ihmisille syntyy tietoa oman kokemuksen ja toiminnan kautta. Usein emme kuitenkaan tutki erityisesti mitään, vaan elämme elämäämme ja sitä kautta synnyttämme uusia ajatuksia, näkökulmia, arvioita ja uusia kokemuksia. Näistä syntyvät kokemukset auttavat selviämään työssä ja elämässä paremmin. (Vilka & Airaksinen 2003, 7.) Kuten Vilka & Airaksinen toteavat, ei elämässä ole mitään valmista, vaan elämällä elämäämme saamme uusia ajatuksia ja ideoita. Kansalaistoiminnan keskus Mataraa on lähdetty rakentamaan niin sanotusti tyhjistä, motivaationa yhteisöjen kova halu saada Jyväskylään järjestöjen yhteinen keskittymä.

Mataran kehittämis- ja kesäpäivä on yksipäiväinen tapahtuma, jossa aamupäivällä kehitetään yhteisöllisesti kansalaistoiminnan keskuksen toimintaa ja toimintakulttuuria. Vuonna 2013 kehittämis- ja kesäpäiville osallistui Mataran vuokralla olevista toimijoista 38 työntekijää. Tulevaisuuden muistelu -menetelmä aikataulutettiin (Ks. Liite 1) niin, että Mataran eri toimijoista pyydettiin viittä työntekijää ensiksi kokoontumistilan eteen laitetuille tuoleille istumaan. Muut kehittämis- ja kesäpäivään osallistuneet istuivat omilla paikoilla. Tämän jälkeen tehtiin aikamatka (ks. Liite 2) vuoteen 2015, eli noin 1,5 vuotta eteenpäin. Aikamatkan jälkeen haastateltiin viittä edessä istunutta työntekijää vuoron perään, muut osallistujat kuuntelivat heidän ajatuksiaan. Yksi työntekijöistä kirjasi haastateltavilta nousseita ajatuksia taululle. Kun kaikki haastateltavat oli haastateltu, kysyttiin kuulijoilta mitä he olivat kuulleet. Myös nämä ajatukset kirjattiin taululle. Tämän jälkeen pidettiin pieni tauko ja näistä taululla olleista ajatuksista nostettiin kolme isompaa teemaa, joiden pohdintaa jatkettiin pienryhmissä. Nämä kolme ryhmätyön teemaa olivat: Mitä konkreettisia asioita tehdään yhteisöllisyyden edistämiseksi? Miten mahdollistetaan kansalaisten /paikkakuntalaisten osallistumista/osallisuutta? Millaiset teemat yhdistävät mataralaisia? Ryhmätyöskentelyn jälkeen tuotokset esitettiin muille ja asioista keskusteltiin. Kehittämis- ja kesäpäivistä kirjoitettiin muistio, jonne ryhmätöiden tuotokset kirjattiin ylös. Saatujen ajatusten ja ideoiden myötä Kansalaistoiminnan keskus Mataraa ja sen toimintaa on kehitetty eteenpäin.

Menetelmien avulla syntyi laadullinen aineisto. Aineiston analyysimenetelmänä on aineistolähtöinen (muistiot, palautteet, tulevaisuuden muistelun tuotokset) sisällönanalyysimenetelmä. Sisällönanalyysillä pyritään kuvaamaan dokumenttien/aineistojen sisältöä sanallisesti ja saada tuotoksesta selkeä ja informatiivinen kuvaus. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 106–108.)

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä yhdistetään käsitteitä, joiden avulla muodostetaan vastaus tutkimus-/kehittämistehtävään. Tämä aineiston analysointi perustuu tulkintaan ja päättelyyn ihmisten kokemuksista nousseista ajatuksista ja ideoista kohti konkreettista näkemystä tutkittavaan ilmiöön. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 112.)

Opinnäytetyössä aineisto on analysoitu luokittelemalla muistioita, saatuja palautteita ja tulevaisuuden muistelun tuotoksia yhteen kehittämishankkeen tavoitteiden mukaisesti. Luokittelussa on hyödynnetty seuraavia teemoja:

- sosiaali- ja terveysjärjestöjen toimintaedellytysten tukeminen
- osallisuuden ja vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksien vahvistaminen
- yhteistyön tehostaminen eri sektoreiden välillä.

Lisäksi opinnäytetyössä käytetään myös määrällistä aineistoa, joka muodostuu toiminnan indikaattoreista. Tämä kuvataan opinnäytetyössä kävijämäärinä. Analyysissä nousseista teemoista syntyy Kansalaistoiminnankeskus Mataran toimintaa kuvaavat pääluokat, joiden avulla kansalaistoiminnankeskusta/järjestökeskusta suunnittelevat yhteisöt voivat hyödyntää omaa keskusta suunniteltaessa.

6 Tulokset

6.1 Kansalaistoiminnankeskus Mataran fyysiset tilat ja puitteet

Kansalaisjärjestöjen toimintaedellytyksiä, kehittämis- ja vaikuttamistoimintaa on lähdetty Matarassa edistämään ja vahvistamaan yhteisöjen toimisto-, kokoontumis- ja muun toiminnan tilatarpeiden kautta. Lisäksi toimintaedellytyksiä on lisätty konkreettisesti erilaisten laitteiden ja palvelujen avulla.

Kansalaistoiminnan keskus Matarassa sijaitsee Matarankatu 4:ssä, 3.kerroksessa ja Matarankatu 6:ssä. Tilat jakautuvat kahteen eri taloon, joissa molemmissa on käytössä noin 1000m². Yleisemmin tiloista puhutaan nimillä Matarassa 4 ja Matarassa 6. Näihin tiloihin mahtuu toimistohuoneita, erikokoisia kokous- ja ryhmätiloja, taukokuoneet keittiöineen ja iso aula, jossa on Mataran kohtaamispaikka. Jo kehittämishankkeen hakuajan toimijat päättivät yhteisesti, että hankkeen hallinnoijana toimii Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry (KYT ry). KYT on toiminut tilojen päävuokralaisena ja vuokraa alivuokrasopimuksilla tiloja muille yhteisöille. Yhdistykset katsoivat KYT:n olevan luotettava toimija, jonka tehtävänä on tukea yhdistysten toimintaa.

Matarassa olevia toimijoita on lähes 30, ja työntekijöitä päivittäin tiloissa työskentelee 130. Toimijat ovat järjestöjä, Jyväskylän kaupungin toimintoja ja Humanistisen ammattikorkeakoulun tutkimus-kehittämisen ja innovaatio akseli (TKI-akseli). Järjestötoimijat ovat hyvin erilaisia, osa on paikallisia yhdistyksiä, osa valtakunnallisten järjestöjen ja osa vapaaehtoisuuspohjalta toimivia järjestöjä (ks. Liite 3).

Matarankadun kiinteistöissä on myös muita toimijoita, joiden kanssa Kansalaistoiminnan keskus Matarassa tekee kiinteästi yhteistyötä. Kiinteistöissä ovat vuokralla muun muassa Jyväskylän kaupungin Nuorten Taidetyöpaja, Kulttuuripalvelut ja Nuorten Aikuisten Palvelukeskus, Keski-Suomen sairaanhoitopiirin aikuispsykiatrisen avoyksikkö, Sovatek-säätiö, Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus KOSKE ja Jyväskylän Työttömien yhdistyksen ravintola Jokikievari. Kansalaistoiminnan keskus Mataran naapurissa olevat toimijat ovat tärkeitä yhteistyökumppaneita. Esimerkiksi Ravintola Jokikievarista tilataan viikoittain kokouskahvituisia keskuksessa järjestettäviin koulutuksiin ja kokouksiin. Näkyvin yhteistyö toteutuu erilaisten tapahtumien järjestämisessä esimerkiksi Tourujoen Yö -tapahtuma, jossa Mataran naapurissa olevat kumppanit ovat mukana.

Toimistohuoneiden ohella Kansalaistoiminnan keskus Matarassa on kaikille avoin Mataran kohtaamispaikka, monikulttuurikeskus Glorian kohtaamispaikka, Jyväskylän kaupungin vapaaehtoistoiminnan palvelut, erikokoisia kokous- ja ryhmätiloja sekä Mataran toimijoille että ulkopuolisille yhteisöille. Kaikilla yhdistystoimijoilla (varsin-

kin vapaaehtoisjärjestöillä) ei ole tarvetta kokoaikaiseen toimistohuoneeseen. Näille toimijoille Matara on tarjonnut järjestöhotellia heidän käyttötarpeiden mukaan. Järjestöhotellia voi vuokrata tunniksi, kahdeksi tai koko päiväksi. Lisäksi järjestöhotellipalvelusta voi vuokrata lukollisia säilytyskaappeja tai häkkivarastoja säilytettävälle tavaroille.

Mataran kaikille avoimessa kohtaamispaikassa, ”kansalaisten olohuoneessa”, voi käydä lukemassa päivän lehdet kahvikupin äärellä, surffailla yleisötietokoneella, tutustua vaihtuviin Galleria Glorian taidenäyttelyihin tai etsiä tietoa omaan hyvinvointiin ja terveyteen terveystietopisteellä. Kaikille avoin kohtaamispaikka on ollut avoinna arkisin klo 8.00-18.00 paitsi torstaina klo 20.00 saakka. (Kansalaistoiminnakeskus Matara esite 2012; Kansalaistoiminnakeskus Mataran kotisivu 2013.) Aukioloaikojen ulkopuolella voivat järjestötoimijat vuokrata kokous- ja ryhmätiloja ja järjestää niissä vertaistoimintaa, koulutuksia tai muita tapahtumia ja tilaisuuksia.

Matarassa toimiva monikulttuurikeskus Gloria on myös kohtaamispaikka. Gloria on aloittanut toimintansa vuonna 2009, ja Mataraan muuton yhteydessä Gloria toi monikulttuurisen asiakaskunnan ja toimintakulttuurin mukanaan Mataraan.

Monikulttuurikeskus on löytänyt paikkansa Matarasta ja on nyt osa isompaa kansalaisten ja järjestöjen kohtaamispaikkaa. Näin kanssakäymistä eri ihmisten ja ihmisryhmien välillä on syntynyt enemmän. Maahanmuuttajien kotoutuminen ja verkostojen vahvistuminen kantasuomalaisiin tapahtuu luontevasti yhteisessä tilassa, jossa eri yhteisöt toimivat rinnakkain.

Jyväskylän kaupungin vapaaehtoistoiminnan palvelut, Vapari, on ollut alusta alkaen kiinteästi mukana Mataran toiminnassa. Vaparin kautta Mataraan on saatu tarpeiden mukaan eri tapahtumiin vapaaehtoisia muun muassa letunpaistoon, kahvinkeittoon, opasteiden kiinnitykseen ja niin edelleen. Matara hyötyy vapaaehtoistoiminnan palveluista ajatellen juuri tapahtumia ja tilaisuuksia. On myös huomattu, että Vaparin tulo Kansalaistoiminnakeskus Mataraan on lisännyt Vaparissa vapaaehtoisten määrää ja samalla myös Valikon ylläpitämien kerran kuukaudessa järjestettävien vapaaehtoisinfojen kävijämäärät ovat lisääntyneet Matara 6:n puolelle tulon jälkeen.

Toimistotilojen ja kokoushuoneiden lisäksi Kansalaistoiminnankeskus Matara tarjoaa hyviä puitteita toimintaedellytysten lisäämiseen. Sekä Matara 4:n että Matara 6:n tiloissa toimijoille on hyvät yhteisessä käytössä olevat laitteet (tietokoneet, jääkaapit, astianpesukoneet ja niin edelleen.), välineet (tulostus-, kopio- frankkeerauskoneet, keittiö- ja tarjoiluvälineet jne.) ja siivous- ja kahvituspalvelut sekä aulapalvelut. Tämä tuo toimijoille resurssisäästöjä. Koska kokoushuoneet ovat kaikkien käytössä, voi tilanteen ja käyttötarpeen mukaisesti varata oikean kokoisen huoneen, samoin kuin jokaisen toimijan ei tarvitse ostaa omaa tulostinta ja kopiokonetta. Toimijoiden vuokraan sisältyy toimistojen siivous- ja kahvituspalvelu kokouksiin sekä yhteisiin aamu- ja iltapäiväkahveihin. Lisäksi Matara 6:n puolella on aulapalvelu, josta saa niin Mataran toimijat kuin kävijät ohjausta ja neuvontaa kopiointiin, skannaukseen, tilojen ja henkilöiden luokse ohjaukseen. Toimijoiden kanssa on kehittämisen ja kesäpäivillä sekä koko talon toimijatapaamisissa työstetty listaa siitä, mitä hyötyä Matarassa olemisesta on (ks. liite 4). Tämä lisää kumppanuussopimuksen lisäksi tietoisuutta Kansalaistoiminnankeskuksesta, ja antaa hyödyllistä tietoa, kun uusi toimija miettii muuttamista keskukseseen.

Raha-automaattiyhdistyksen Kansalaistoiminnankeskus-hankkeessa henkilöresursseina on yhteisökoordinaattori, kaksi aulapalvelutyöntekijää, neljä siistijää sekä graafinen suunnittelija. Yhteisökoordinaattori on palkattu hankerahalla, ja muut työntekijät ovat palkattuina palkkatuella tai muilla tukitoimilla. Vuoden 2013 lopussa palkattiin palkkatuella kolmas työntekijä aulapalveluun ja viides työntekijä siistijäksi.

Palautetta vuodelta 2011 ja 2012:

”Olemme osa isompaa kokonaisuutta, mikä antaa synergiaetuja. Kohtuuhintaiset, tai pitäisikö sanoa edulliset tilat, yhteinen nettiyhteys, kopio-, frankkeeraus- ja postituspalvelut, siivouspalvelua ja kokoustarjoiluun apua.” (2011)

”..keskukseen on ilo kutsua vieraita ja täällä on helppo pitää kokouksia, koulutuksia yms.” (2012)

Toimijoilla on mahdollisuus myös liittyä yhteiseen verkkoympäristöön, joka mahdollistaa yhteiselle kopiokoneelle tulostamisen, omilla tunnuksilla kopioimisen ja skannauksen. Yhteiset taukokuoneet ja kahvikäytännöt edesauttavat yhteisöllisyyden syntymistä.

Palautteita vuodelta 2012:

”yhteistyökumppanit ovat lähellä ja heitä tapaa usein myös epävirallisesti aamukahvilla” (2012)

”Kahvipöytäkeskusteluissa syntyy välillä toteuttamisen arvoisia ideoita.” (2012)

6.2 Kansalaistoiminnan keskus Mataran toiminnot

Kansalaistoiminnan keskuksen yhtenä tavoitteena on ollut lisätä kuntalaisten osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Tätä tavoitetta kohti lähdettiin liikkeelle kaikille kuntalaisille avoimen yhteisen toiminnan kehittämiseksi. Tavoitteen mukaisesti Mataran kohtaamispaikkaan on järjestetty säännöllistä yhteisöllistä toimintaa, jossa on vahvistettu ihmisten osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Mataran kuukausittaisia toimintoja on neljä (Mataran aamukahvit, muuvit, luennot, Arki-info). Näissä säännöllisesti useamman kerran vuodessa toteutettavissa toiminnoissa vahvistetaan kansalaisten osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Kuukausittaisten toimintojen lisäksi kohtaamispaikassa on Matara järjestänyt yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa muita erilaisia tempauksia. Mataran kohtaamispaikassa on järjestetty esimerkiksi liikunnallisia tuokioita taukojumpasta shindoon ja afropoweriin.

6.2.1 Mataran aamukahvit

Mataran aamukahveilla (ks. Taulukko 1 ja Taulukko 2) on keskusteltu vaihtuvista ajankohtaisista asioista. Paikalla on ollut haastateltavana kunkin aiheen asiantuntijoita, tunnin aamukahveilla on osallistettu läsnäolijoita keskustelemaan ja kyselemään teemasta sekä pyritty siihen, että paikalla olevat asiantuntijat veisivät asioita eteenpäin yhteisen hyvän eteen. Mataran aamukahvit on toteutettu yhteistyössä Jyväskylän kaupungin kanssa jo kesästä 2012 alkaen. Kehittämishankkeen aikana on järjestetty 13 kertaa aamukahveja ja niissä on ollut osallistujia yhteensä 259 henkilöä. Kuviossa 2 on nähtävillä tunnelmaa Mataran aamukahveilta marraskuulta 2012, jolloin aiheena oli hyvinvointiteema.

Taulukko 1. Mataran aamukahvit 2012

Päiväys	Aihe	Osallistujamäärä n
Perjantai 15.6.	Tourujoen yö -tapahtuma	16
Keskiviikko 19.9.	Viestintä yleisesti	20
Perjantai 12.10.	Jkl:n kaupungin tiedottaminen	8
Perjantai 16.11.	Hyvinvointiteema	28
Perjantai 13.12.	Turvallisuus	25

Taulukko 2. Mataran aamukahvit 2013.

Päiväys	Aihe	Osallistujamäärä n
Perjantai 25.1.	Hyvinvointia vertaisuu- desta	13
Perjantai 22.2.	Monikulttuurinen Jyväskylä	25
Keskiviikko 13.3.	Osallisuus	45
Perjantai 19.4.	Perustulo	16
Perjantai 24.5.	Lähiliikunta	13
Perjantai 13.9.	Kuntalainen asiakkaana ja palvelujen kehittäjänä	11
Perjantai 25.10.	Kun rahat ei riitä	17
Perjantai 22.11.	Vireä vanhuus	22

Kuvio 2. Tunnelmakuva Mataran aamukahvilta.

6.2.2 Mataran muuvit

Mataran muuveissa (ks. Kuvio 3) kansalaisilla on ollut mahdollisuus viettää erilainen ruokatunti tanssien, verkostoituen uusien tai vanhojen tuttujen kanssa. Tunnin ajan kohtaamispaikassa soi musiikki, ihmiset voivat tanssia vapaasti tai välillä paikalle on pyydetty ohjaaja vetämään ohjattua liikuntatuntia. Osa kansalaistoiminnankeskuksen toimijoistakin on sopinut palaverin alkuun tai loppuun virkistymishetken tanssien. Alkuun (syksy 2012) muuvit olivat nimellä lounasdiskot ja sen järjestivät monikulttuurikeskus Gloria yhteistyössä Jyväskylän kaupungin kulttuuripalveluiden kanssa. Vuodesta 2013 alkaen Mataran muuvit on toteutettu yhteistyössä Mataran toimijoiden kesken (järjestöjen välistä yhteistyötä). Kehittämishankkeen aikana (Mataran vastuulla olleista) muuveja on järjestetty yhteensä kuusi kertaa ja niihin on osallistunut yhteensä 150 henkilöä (ks. Taulukko 3.), jotka ovat olleet pääsääntöisesti työikäisiä.

Kuvio 3. Tunnelmakuva Mataran muuveista.

Taulukko 3. Mataran muuvit 2013.

Kuukausi	Osallistujamäärä	Naisia	Miehiä
	n	n	n
Helmikuu	25	23	2
Maaliskuu	(kohtaamispaikkapäivät)		
Huhtikuu	12	10	2
Toukokuu	40	35	5
Kesäkuu	28	22	6
Syyskuu	30	20	10
Marraskuu	15	12	3
Yhteensä	150	122	28

6.2.3 Mataran luennot

Mataran luennoilla (ks. Kuvio 4) kuntalaiset ja alueen opiskelijat ovat voineet tulla tietopohjaiselle luennoille, jossa aiheet ovat liikkuvat vapaaehtois- ja vertaistoiminnan tärkeydestä ympäristöasioihin sekä osallisuuden vahvistamisesta nuorisotakuuseen. Opiskelijoilla on ollut mahdollisuus esitellä järjestö- ja kansalaistoiminta-aiheisia oppinnäytetöitään. Luennot ovat olleet kaikille avoimia. Mataran luennot on toteutettu yhteistyössä oppilaitosten kanssa (Jyväskylän yliopisto, Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Humanistinen ammattikorkeakoulu). Luennot ovat alkaneet syksyllä 2012, mutta tilastoja osallistujamääristä on alettu kerätä vuonna 2013. Tuolloin luentoja on järjestetty 7, kertaa ja niihin on osallistunut yhteensä 110 henkilöä (ks. Taulukko 4). Syksyllä 2013 on testattu luentojen live-lähetystyksiä, joita myös kuka tahansa voi valtakunnallisesti seurata netin välityksellä. Tätä live-lähetysten seurantaan tullaan kehittämään edelleen vuonna 2014.

Kuvio 4. Mataran luento.

Taulukko 4. Mataran luennot 2013.

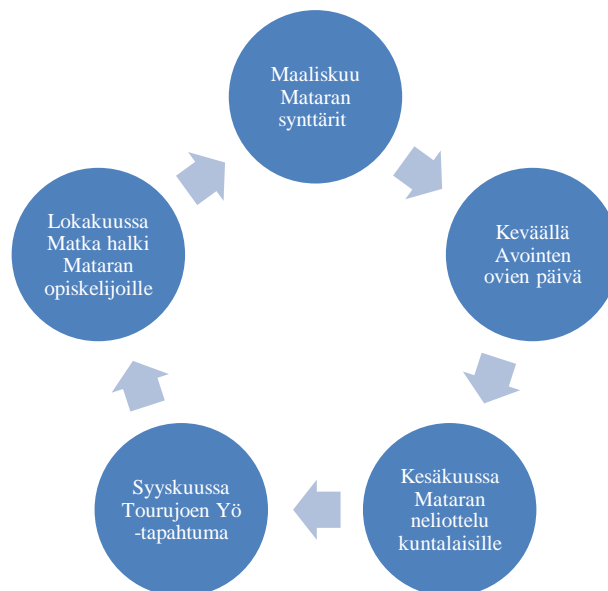
Luento	Osallistujamäärä		
	n	naisia	miehiä
Helmikuu	20	15	5
Maaliskuu	17	12	5
Huhtikuu	18	12	6
Toukokuu	15	8	7
Lokakuu	7	4	3
Marraskuu	23	15	8
Joulukuu	10	7	3
Yhteensä	110	73	37

6.2.4 Mataran Arki-info

Mataran Arki-info on uusi kuukausittainen toiminta, sillä ensimmäinen Arki-info on järjestetty joulukuussa 2013 Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistyksen hallinnoiman Osallisuushanke Sallin kanssa yhteistyönä (järjestöjen välistä yhteistyötä). Mataran Arki-infossa on tavoitteena saada asiantuntijoita puhumassa arkisiin hyvinvointiin ja palveluihin liittyvistä asioista. Infot ovat kaikille avoimia. Kehittämishankkeen aikana infoja ennetettiin pitää yksi. Ensimmäisessä Arki-infossa oli teemana turvallisuus ja siihen osallistui 13 kuntalaista.

6.3 Kansalaistoiminnan keskus Mataran tapahtumia

Kansalaistoiminnan keskus Matara on tullut tunnetuksi myös tapahtumien järjestäjänä. Mataran toimijat ovat tehneet vuosittain toimintasuunnitelman, jossa sovitaan Mataran vuoden aikaan toteutettavat isoimmat tapahtumat (ks. Kuvio 5). Toimintasuunnitelma on työstetty Mataran koko talon toimijatapaamisessa aina vuoden lopussa, marras-kuussa. Eri tapahtumien suunnitteluille on perustettu aina omat työryhmät ja toteutuksessa on ollut mukana Mataran toimijat.

Kuvio 5. Mataran suurimmat tapahtumat vuosittain.

6.3.1 Mataran synttärit

Kansalaistoiminnan keskus Mataran avajaisia juhlittiin maaliskuussa 2012. Avajaiset järjestettiin yhteistyössä Jyväskylän kaupungin Nuorten Taidetyöpajan kanssa. Juhliloita oli noin 500. Ohjelma toteutettiin vapaaehtoisvoimin ja illan avasi Jyväskylän kaupunginjohtaja Markku Andersson. Tämän jälkeen oli esityksiä ilma-akrobatiasta capoeraan ja yhdessä olosta musiikki esityksiin, sillä paikalla oli kolme erilaista bändiä soittamassa omaa musiikkiaan. Mataran synttäreiden juhlinta on jäänyt toimintasuunnitelmiin pysyväksi, sillä ne on koettu tärkeäksi verkostoitumisen ja yhteisöllisyyden vahvistamisen keinoksi. Samalla eri alojen taitajat ovat päässeet esiintymään yleisölle. Vuonna 2013 maaliskuussa juhlittiin Mataran Ekoja synttäreitä (ks. Taulukko 7, s. 34). Synttäreitä ovat suunnittelemassa vuosittain Mataran toimijoista koostuva työryhmä, jossa on joka vuosi eri työntekijöitä.

Mataran syntymäpäiviä juhlitaan maaliskuussa, jolloin on myös Jyväskylän kaupungin syntymäpäiväviikko. Kaupungin syntymäpäiväviikosta tehdään kaupungin työntekijöiden johdolla tapahtumaesite, jossa myös Mataran synttäreistä ilmoitetaan. Näin ollen Mataran synttäreitä saadaan markkinoitua kuntalaisille kaupungin tiedotteiden kautta.

6.3.2 Avointen ovien päivä

Avointen ovien päivä on ollut Mataran vuosittaisessa toimintasuunnitelmassa mukana heti alusta alkaen. Avointen ovien päivän tavoitteena on tehdä Mataraa ja sen toimijoita tunnetummaksi sekä järjestää vuosittain tapahtuma, jossa on esittelyjen ohella myös muuta oheisohjelmaa. Avointen ovien päivät järjestetään yhteistyössä Mataran toimijoiden kanssa. Työryhmä koostuu vuosittain sovitusta Mataran toimijoiden työntekijöistä tai vapaaehtoisista.

Vuonna 2012 nähtiin tärkeäksi, että avointen ovien päivänä Matarassa olevat toimijat voivat esittäytyä ja tulla näin tunnetummaksi kuntalaisille. Tuolloin ei laskettu vielä kävijämääriä. Vuonna 2013 järjestettiin avointen ovien päivä, Mahdollisuuksien Matarana (ks. Taulukko 7, s.34). Tilaisuudessa kuntalaiset pääsivät tutustumaan Mataraan, Mataran toimijoihin ja kahvittelemaan Keski-Suomen Näkövammaisen pitämään Pi-

meään kahvilaan. Päivän aikana oli mahdollisuus kokeilla myös pyörätuolilla liikkumista Matara 6:sta Matara 4:ään. Jatkossa pohditaan, pidetäänkö avointen ovien päivä omana tapahtumanaan vai yhdistetäänkö se esimerkiksi Mataran synttäreiden tai muun tapahtuman yhteydessä.

6.3.3 Mataran neliottelu

Kesäkuussa 2013 Matara sai haasteen järjestää jotain yhteistyössä Radio Cityn työntekijöiden kanssa osana kansalaisvälistä vapaaehtoispäivää. Yhteistyössä pidettiin kuntalaisille avoin Mataran neliottelupäivä ulkona. Päivän aikana kisattiin joukkueina mikadon, kesäcurlingin, kroketin ja tikanheiton merkeissä.

Neliottelu toi Mataraan kuntalaisia, jotka eivät olleet keskuksessa aiemmin käyneet. Todettiin, että osallistumisen keinoihin on hyvä lisätä myös toiminnallisia tapahtumia ja tempauksia ja päätettiin, että Mataran neliottelu jää vuosittaiseksi tapahtumaksi Mataraan. Lisäksi neliottelu toteutetaan kesäkuussa, jolloin on hyvä ennen kesälomille siirtymistä olla yhdessä ja pelata erilaisia kesäpelejä. Mataraan ostettuja kesäpelejä voivat kuntalaiset myös lainata ja pelata keskenään Mataran pihassa aukioloaikoina.

6.3.4 Tourujoen Yö

Tourujoen Yö -tapahtuma on noussut Kansalaistoiminnan keskus Mataran suurimmaksi yksittäiseksi tapahtumaksi. Tourujoen Yö -tapahtuma on koko perheen päihteetön ja yleisölle maksuton yhteisöllinen kulttuuritapahtuma. Kehittämishankkeen aikana Tourujoen Yö -tapahtuma järjestettiin kaksi kertaa, vuosina 2012 ja 2013. Ensimmäisellä kerralla tapahtumassa oli osallistujia 1500 ja seuraavana vuonna osallistujia oli jo 3000 (ks. Taulukko 7, s.34.)

Tapahtuman pääyhteistyökumppanina on Jyväskylän kaupungin Valon kaupunki -hanke. Valon kaupungin kautta on saatu tapahtumaa markkinoitua laajemmin, sillä Mataran markkinointirahat ovat hyvin vähäiset. Valon kaupunki on puolestaan saanut toteuttaa Tourujoen Yö:ssä omia valoaiheisia tempauksia. Esimerkiksi vuonna 2012

järjestettiin yhteisöllinen lampputyöpaja, ja vuonna 2013 Valon kaupungin pääteos, Joen varjot, oli Tourujoella Mataran lähistöllä.

Valon kaupungin lisäksi yhteistyökumppaneina ovat olleet muun muassa Jyväskylän kaupungin Nuorten Taidetyöpaja, Kulttuuripalvelut ja Kankaan alue, Mataran toimijoita ja muita järjestöjä sekä iso joukko yksityisiä kuntalaisia vapaaehtoisina, esiintyjinä ja työpajojen vetäjinä. Tapahtuma on toteutettu molemmilla kerroilla pitkälti vapaaehtoisvoimin. Tourujoen Yö -tapahtumasta on otettu videokuvaa:

<http://vimeo.com/channels/matara>.

Tulevaisuudessa Tourujoen Yö -tapahtumaan yritetään saada yhteistyökumppaneiksi ja mahdollisesti sponsoreiksi myös yrityksiä.

6.3.5 Matka halki Mataran

Matka halki Mataran – suunnistus järjestöjen maailmaan -tapahtuma on suunnattu oppilaitosten opiskelijoille ja opettajille. Matka halki Mataran tavoitteena on lisätä tietoa järjestötoiminnasta opiskelijoille (ks. Taulukko 5). Tapahtuma on järjestetty kerran vuodessa yhden päivän aikana.

Taulukko 5. Matka halki Mataran tavoitteet eri ryhmien näkökulmasta.

Järjestöt	Oppilaitosten henkilö-kunta	Opiskelijat
Saada näkyvyyttä	Antaa tietoa järjestötoiminnasta	Antaa tietoa
Saada opiskelijoista teki- jöitä sekä vapaaehtois- toimintaan että opintoihin liittyen	Opiskelijoille tekemisen paikkoja opintoihin liitty- en	Saada opintopisteitä Saada toiminnan paikkoja sekä opintoihin että va- paa-aikaan liittyen
Järjestötoiminnan arvostuksen lisääminen		

Matka halki Mataran -tapahtumassa on Mataran toimijoilla ollut mahdollisuus esitellä omaa toimintaansa (perustehtävä ja tavoitteet), millaista on olla järjestössä töissä

(osaaminen, tehtävät, millaisia tulevaisuudentekijöitä järjestö kaipaa, resurssit), tuoda esiin opinnäytetyömahdollisuuksia, vapaaehtoistyön paikkoja ja kertoa miten järjestötoiminnan erilaisiin tehtäviin pääsee mukaan. Lisäksi Mataran ulkopuolisten järjestöjen (sosiaali- ja terveysalan järjestöt, kulttuuri- ja liikunta-alan järjestöt) on ollut mahdollisuuksien mukaan tulla mukaan toteuttamaan tapahtumaa. Tapahtuman aikana on annettu myös luentoja ja paneelikeskustelun avulla tietoa järjestötoiminnasta. Tapahtumissa on ollut opiskelijoita ja opettajia vuosittain lähes 300.

6.3.6 Tilastointia kävijämääristä

Kansalaistoiminnan keskus Matarassa kerättiin kävijämääristä tietoa heti Matarankatu 6:een muuton jälkeen. Vuoden 2012 tieto on kerätty Mataran kohtaamispaikassa kävijöistä ja järjestöjen tilavarauksista. Vuonna 2012 Matarassa kävi noin 10 000 kävijää, joista kohtaamispaikassa noin 3500. Vuonna 2013 kävijämäärä kasvoi reilusti, sillä kohtaamispaikassa kävijöitä oli 11 555 ja kaikkiaan Matarassa kävi lähes 40 000 ihmistä. Kehittämishankkeen aikana tietoisuus myös järjestöille tarjottavista kokous- ja ryhmätiloista kasvoi, sillä vuonna 2012 Mataran ulkopuolisia toimijoita käytti tiloja 92, kun jo vuonna 2013 tiloja käytti jo 157 eri toimijaa (ks. Taulukko 6.), josta näkyy tarkemmin kokoushuoneiden käyttöasteen kasvu tunteina.

Taulukko 6. Kokoushuoneiden käyttö tunteina 2012 ja 2013.

Kokoushuoneet	Käyttötunnit/vuosi	
	2012	2013
Sisäiset toimijat	5200	5818
Mataran ulkopuolisia toimijoita	2100 (n=92)	3107,5 (n=157)
Yhteensä	7300	8925,5

Suunnitelmallisempaa dokumentointia alettiin tehdä vuodesta 2013 alkaen, jolloin yksittäisistä tapahtumista kerättiin osallistujamäärät (ks. Taulukko 7).

Taulukko 7. Mataran tapahtumat vuonna 2013.

Tapahtuma	Osallistujamäärä	Naisia	Miehiä	lapsia
	n	n	n	
Räppikeikka tammikuu	50	15	5	30
Mataran Ekat Synttärarit	250 (arvio)	150	100	6
Mahdollisuuksien Matara (avoimet ovet)	130	80	50	3
Presidentti Niinistön ja rou- va Haukion vierailu	75	30	30	15
Mataran neliottelu (7.6.13)	28	18	10	
Matka halki Mataran päivä	213	113	100	
Valkoisen kepin päivän tempaus	30	20	10	
Open Knowledge, oikeus- ministeriön osallistumistyö- kalut	16	8	8	
Jopas on jouluherkut	2	2		
Huuruspäät -teatterin esitys Kauheeta!	47	27	20	
Vapaaehtoiseksi!-messut	400			
Valtakunnalliset kohtaamis- paikkapäivät	250			
Tourujoen Yö	3000			

Palaute vuodelta 2011:

On mukava kohdata ihmisiä eri tahoilta ja oppia heiltä uusia asioita ja näkökulmia. Isompaa uutta sinänsä ei vielä paljon ole syntynyt, mutta paljon pienempiä asioita, ja jatkossa ehkä enemmänkin.

Palaute vuodelta 2012:

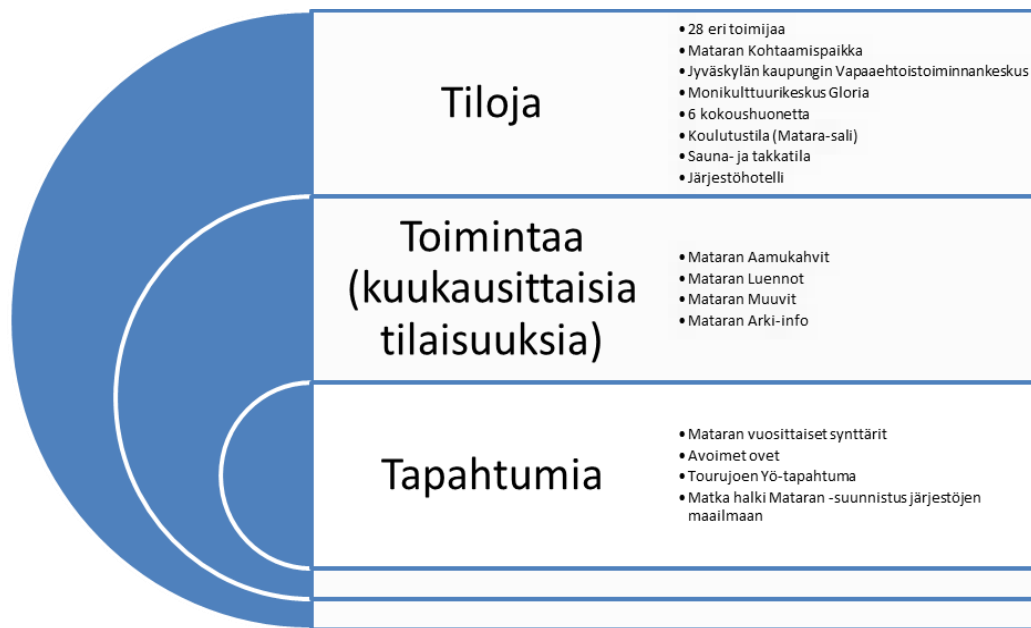
”Yhteistyö, tapahtumien järjestämisessä, on luontevaa kun ollaan saman katon alla.”

Palaute vuodelta 2013:

”Yhteiset koulutukset, tilaisuudet, yhteinen kehittäminen ja asioiden suunnittelu toteutuu hyvin, kun olemme lähellä toisiamme. Lisäksi keskukseen tulee myös muita ulkopuolisia toimijoita käymään ja toimimaan, ja sitä kautta myös heidän kanssaan voi syntyä uusia juttuja.”

Kahden vuoden toimintakauden jälkeen voidaan todeta, että tietoisuus on Kansalais-toiminnakeskuksesta lisääntynyt niin kansalaisten kuin järjestöjenkin keskuudessa. Kehittämishankkeen tavoitteet saavutettiin ja pysyvä Kansalaistoiminnakeskus Matarassa syntyi Jyväskylään. Kansalaistoiminnakeskus Matarassa on tiloja, toimintaa ja tapahtumia (ks. Kuvio 6). Se on paikka, joka tarjoaa kansalaisille osallistumisen ja vaikuttamisen tapoja sekä vahvistaa kansalais- ja vapaaehtoistoimintaa alueella.

Kuvio 6. Kansalaistoiminnakeskus Mataran tilat, toiminta ja tapahtumat

6.4 Kansalaistoiminnakeskus Mataran julkisuustoiminta

Kansalaistoiminnakeskus on herättänyt paljon mielenkiintoa niin Jyväskylässä kuin muualla Suomessa. Vuosina 2012–2013 Matarassa vieraili erilaisia ja kokoisia ryhmiä. Kaikkiaan ryhmiä on käynyt tutustumassa 69 eri tutustumisryhmää, jossa tutustujia on ollut yhteensä reilut 850. Ryhmät ovat olleet Jyväskylässä toimivia järjestötoimijoita ja valtakunnallisia järjestötoimijoita, jotka suunnittelevat mm. samantyylistä toimintaa omaan kaupunkiinsa. Lisäksi Matarassa on käynyt yksittäiset kuntalaiset tutustumassa Mataraan ja keskuksen toimintaan.

Kansalaistoiminnan keskus Mataraa esiteltiin myös Mikkelissä Kansalaisyhteiskunnan tutkimus- ja kehittämispäivillä helmikuussa 2013, valtakunnallisilla sihteeriyhdistyksen kevätseminaarissa huhtikuussa 2013 ja Lappeenrannassa Moneri -hankkeen järjestämässä tilaisuudessa, jossa mietittiin järjestöjen välisen yhteistyön kehittämistä marraskuussa 2013.

Kansalaistoiminnan keskuksessa on vierailut myös arvovaltaisia vieraita. Vuonna 2012 tammikuussa olleen presidentinkiertueen aikana Sauli Niinistö vieraili seurueineen Matarassa ja huhtikuussa 2013 presidentti Niinistö ja rouva Haukio tutustuivat Mataran 6:n tiloihin ja toimintaan. Kelan johtaja Liisa Hyssälä ja Vihreiden kansanedustaja Osmo Soininvaara ovat myös käyneet tutustumassa Mataraan.

Valtakunnalliset kohtaamispaikkapäivät järjestettiin maaliskuussa 2013 Kansalaistoiminnan keskus Matarassa (ks. Kuvio 7). Päivissä oli ympäri Suomea noin 250 osallistujaa. Ensimmäisenä päivänä Matarassa oli yhtenä tutustumisen kohteena ja toinen päivä vietettiin kokonaisuudessaan Mataran ympäristössä.

Kuvio 7. Tunnelmaa Valtakunnallisilta kohtaamispaikkapäiviltä 2013.

6.5 Eri sektoreiden välistä yhdessä tekemistä

Kansalaistoiminnan keskuksen toiminnan alusta alkaen on tavoitteena ollut yhteistyömahdollisuuksien tehostaminen ja lisääminen niin järjestöjen välillä kuin järjestöjen, oppilaitosten ja julkisen sektorin välillä. Kansalaistoiminnan keskuksen tarkoituksena on palvella niin järjestötyöntekijöiden kuin kaupungin, oppilaitosten kuin itse kansalaistenkin tarpeita (ks. Kuvio 8). Verkostoyhteistyö järjestöjen ja kaupungin välillä on ollut tärkeä näkökulma jo Hyve-hankkeen (ks. sivu 15) aikana, ja hankkeen seurauksena on jäänytkin elämään erilaisia yhteistyöverkostoja, jotka elävät vielä tänä päivänä. Näitä ovat esimerkiksi vapaaehtoistyön verkosto Valikko ja sosiaali- ja terveystyöntekijöiden yhteistyöryhmä Kolmikko. (Laukkanen, 2010.) Verkostotyöhön ja yhdessä tekemiseen on kehittämishankkeen aikana nähty tärkeä tarve, jotta muun muassa Kansalaistoiminnan keskuksessa yksintyöskentelevät järjestötyöntekijät saavat työyhteisön ja tukea omaan työhönsä. Kansalaistoiminnan keskus Mataran ja Jyväskylän kaupungin strategian mukaan molemmilla on samansuuntaiset tavoitteet: halutaan lisätä kansalaisten vaikuttamisen ja osallisuuden edistämistä. Seuraavissa kappaleissa avataan lyhyesti näitä yhteistyökuvioita.

Kuvio 8. Yhteistyön kehä.

6.5.1 Yhteistyö järjestöjen välillä

Kansalaistoiminnan keskus Matarassa on paljon järjestötoimijoita, ja jo alusta alkaen yhteistyötä on tehty Mataran ulkopuolella olevien järjestöjen ja säätiöiden kanssa. Yhteistyötä tehdään monialaisesti, ja sen kautta näyttäytyy myös järjestöjen moni-ilmeisyys ja rikkaus. Moninaisuuden kautta järjestöjen välisessä yhteistyössä on näytetty osaamisen laajuus. Matarassa on laajaa osaamista järjestötyöstä, projektityökentelystä, koulutuksien järjestämisestä, vapaaehtois- ja vertaistoiminnasta ja muista asiantuntijuuksista unohtamatta ATK-taitoja ja työnohjauksien mahdollisuuksia. Mataran väen kehittämis- ja kesäpäivillä 2013 tulevaisuuden muistelu -työpajassa nousi selkeästi konkreettiseksi yhteisöllisyyden edistämisen edellytykseksi se, että olemme saman katon alla, fyysisesti toisia lähellä. Tällöin yhteistyö sujuu luontevammin.

Mataran toimijoiden ollessa toisiaan lähellä, on yhteistyön tekeminen mahdollistunut ja helpottunut. Taukuhuoneet koetaan hyväksi toimijoiden kohtaamispaikaksi, jossa on helppo käydä epävirallisia keskustelujen. Toimijat kokevat, että näistä epävirallisista keskusteluista syntyy uusia varteenotettavia ideoita yhteistyön, tapahtumien ja tilaisuuksien tekemiselle ja toteuttamiselle. Kun toimijat ovat oppineet tuntemaan yhä paremmin toisensa, uskalletaan myös helpommin lähteä kokeilemaan uusia kehittämisideoita. Yksi kahvihuoneessa nousseista ideoista on hankkeen aikana kaksi kertaa toteutettu etätyöpäivätempaus. Ensimmäisellä kerralla oli kahdeksan työntekijää toimittamassa aamutakeissa Jyväskylän aamuruuhkassa hyvää etätyöpäivää, ja seuraavana vuonna etätyöpäivästä oli tietoa tuomassa jo 12 Matarassa työskentelevää.

Toisaalta Tulevaisuuden muistelu -työpajassa nousi myös toiveita sille, että toimijoiden välinen osaamisen jakamista tulisi kehittää ja Matarassa olevien toimijoiden tulisi yhä enemmän tutustua toisiin, jotta yhteisöllisyys ja yhteistyö tulisivat vieläkin helpommaksi. Työpajan koosteesta on helposti nähtävissä, että jokainen Matarassa oleva tietää, että oma asenne yhteisöön vaikuttaa yhteisöllisyyden syntyyn. Samalla on hyvä muistaa hyvät tavat sekä avoimuus ja suvaitsevaisuus kaikkia kohtaan. Toisaalta hyviä ehdotuksia nousi toisten osaamisen jakamiseen ja toisiin paremmin tutustumiseen. Näitä lähdettiin toteuttamaan kehittämisspäivän jälkeen. Mataran väen kesken toteutettiin osaamisenjakamisen lomake, jossa on tietoa toimijoiden koulutustaustasta erityis-

osaamiseen. Tämän toimijoiden osaamistietolomakkeen ansiosta voi jokainen apua tarvitseva etsiä apua omaan osaamiseensa.

Mataran ulkopuolella olevien järjestöjen kanssa yhteistyömahdollisuuksien ja erilaisien tilaisuuksien ja tapahtumien järjestäminen on ollut helpompaa, koska Mataralla on ollut osoittaa tilat edulliseen/ ilmaiseen hintaan. Järjestöjen välinen yhteistyö on nyt ja tulevaisuudessa tärkeä toimintatapa järjestötyön kehittämis- ja vaikuttamistoiminnan kannalta. Yhtä lailla tärkeäksi osaksi yhteistyötä nähdään julkisen sektorin ja oppilaitosten välinen yhteistyö.

6.5.2 Kansalaistoiminnan keskus ja oppilaitosyhteistyö

Jo ennen kehittämishankkeen alkamista on perustettu järjestöjen ja oppilaitosten välinen työryhmä. Työryhmässä on alusta alkaen ollut mukana järjestöedustajia, Jyväskylän kaupungin työntekijä ja edustus Jyväskylän seudun oppilaitokset: Humanistinen ammattikorkeakoulu (Humak), Jyväskylän ammattikorkeakoulu (Jamk), Jyväskylän koulutuskuntayhtymä (JAO), ja Jyväskylän yliopiston kansalaisyhteiskunnan maisteriohjelma. Kun kansalaistoiminnan keskuksen kehittämishanke sai rahoituspäätöksen, on työryhmä liitetty kiinteästi osaksi Mataran toimintaa. Työryhmän tavoitteena on ollut rakentaa yhteistyötä Kansalaistoiminnan keskuksen, oppilaitosten ja kaupungin välillä, luoda pysyviä yhteistyörakenteita ja käytänteitä ja sitouttaa työryhmän tuotoksiin myös ulkopuolisia toimijoita (Kansalaistoiminnan keskuksen ulkopuoliset toimijat). Yhteistyöryhmän alle on perustettu tutkimus- ja kehittämistyöryhmä, Matka halki Mataran – suunnistus järjestöjen maailmaan -työryhmä ja Mataran työharjoittelutyöryhmä. (Sivonen 2010; Kansalaistoiminnan keskus ja oppilaitosyöryhmä 2011, 2013.)

Näiden työryhmien avulla on päästy konkreettisesti käsiksi yhteistyön kehittämiseen. Työryhmien avulla opiskelijat oppivat tuntemaan järjestömaailmaa, osaavat helpommin hakeutua työharjoitteluihin järjestöihin, ja löytävät paremmin opinnäytetyön mahdollisuuksia. Myös järjestöjen näkökulmasta on tärkeää, että työryhmien avulla lisätään järjestökentän arvostusta, saadaan avustavia käsiä järjestöjen toimintaan ja projekteihin. Mataran toimijoiden ja oppilaitosten välinen yhteistyö on aktiivista ja sitä kehitetään koko ajan lisää.

6.5.3 Kansalaistoiminnan keskus ja Jyväskylän kaupungin välinen yhteistyö

Jyväskylän kaupungissa on otettu käyttöön uuden sukupolven organisaatio (USO) -strategia vuoden 2013 alusta alkaen. USOn strategiassa on kirjoitettu auki kaupungin pyrkimys kehittää yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa sekä edistää uudella tavalla kansalaisten vaikuttamismahdollisuuksia ja osallisuutta. Keinoja ovat muun muassa asiakasraadit ja asukas/kyläillat.

Kansalaistoiminnan keskus Mataran tiloissa on työskennellyt Jyväskylän kaupungin työntekijöitä, joiden työnkuvaan on kuulunut osallisuus- ja vapaaehtoisasiat ja järjestöjen ja kaupungin välisen yhteistyön kehittäminen. Jyväskylän kaupunki on ollut alusta asti vahvasti mukana miettimässä järjestöjen toimitilakysymystä. USOn kautta on perustettu uusia työryhmiä, joihin on otettu mukaan myös järjestökentän edustus. Näitä työryhmiä ovat muun muassa asiakaspalvelun asiantuntijaryhmä ja Jyväskylän yhteismarkkinoinnin suunnitteluryhmä. Kaupunki on myös Raha-automaattiyhdistyksen jälkeen Kansalaistoiminnan keskuksen toiseksi merkittävin rahoittaja.

Kuukausittain järjestettävät Mataran aamukahvit toteutetaan yhteistyössä Jyväskylän kaupungin kanssa. Näissä aamukahvituokioissa on pyritty huomioimaan aiheita kuntalaisten lähtökohdista ja näin ollen kaupungin toimintaperiaatteiden mukaisesti. Mataran aamukahveilla on ollut keskustelun aiheena muun muassa, miten kuntalainen toivoo kaupungin tiedottavan palveluistaan, millaisia liikuntapalveluita kaupunki tarjoaa kuntalaisille, millainen on tämän päivän kuntalainen asiakkaana ja palvelujen kehittäjänä.

Tulevaisuuden näkökulmasta katsottuna Kansalaistoiminnan keskus Mataran on tärkeää jatkaa kaikkia näitä kolmea yhteistyökuviota: järjestöjen välinen, järjestöjen ja julkisen sektorin sekä järjestöjen ja oppilaitosten välinen yhteistyön tekeminen ja kehittäminen.

6.6 Yhteisöllisyyden innovaatioita Kansalaistoiminnankeskus Matarassa

Kansalaistoiminnankeskus Matara on yhteisöllisyyden mahdollistaja, joka palvelee työntekijöiden tarpeita. Matarassa on erikokoisia järjestötoimijoita – osassa järjestöistä työskentelee yksi palkattu työntekijä, osassa useampia. Työntekijät ovat saaneet toinen toisiltaan tukea työhönsä, mikä auttaa työssä jaksamisessa sekä vahvistaa yhdistysten toimintaedellytyksiä. Saman katon alla oleminen mahdollistaa yhteisöllisyyden kehittämisen ja sitä kautta yhteistyömahdollisuuksien lisääntymisen.

Kehittäminen, yhteisen hyvän tekeminen ja yhteistyön rakentaminen on ollut läsnä koko ajan. Kaiken kaikkiaan Matarassa on ollut hankkeen aikana 33 toimijaa vuokralalla. Matarassa on ollut 21 erilaista työryhmää, joihin näistä 33 toimijasta on osallistunut 23 toimijaa. Prosentuaalisesti tämä on 69,7 %, joten toimijat ovat tulleet työryhmiin mukaan suunnittelemaan Mataran toimintaa ja tapahtumia melko kattavasti. Toimijoiden sitouttamiseksi Kansalaistoiminnankeskuksen kehittämiseen luotiin kumppanuussopimus (ks. Liite 5), jossa toimijat tullessaan Mataraan vuokralle sitoutuvat yhteisiin sopimuksiin ja tekemisiin.

Kansalaistoiminnankeskuksen toimijoiden kanssa on pidetty toimijatapaamisia. Näiden tapaamisten yhtenä päämääränä on ollut kehittää järjestöjen välille yhteisöllisyyttä. Koska Kansalaistoiminnankeskus on kahdessa eri rakennuksessa, on molemmissa rakennuksissa pidetty omat toimijatapaamiset joka toinen kuukausi. Niissä on keskusteltu ja sovittu arkisista käytänteistä, toiminnasta tilojen suhteen, kehitetty toiminnallisia aihioita tapahtumien pitämiseksi sekä pidetty tiedotuksellinen osuus, joka sisältää mm. vuoronperään pidettävän yhden järjestön toiminnan esittelyn (Matara 4:n puolella) ja ajankohtaisen asioiden jakamisen.

Näiden talokohtaisten tapaamisten lisäksi on pidetty koko Kansalaistoiminnankeskus Mataran väen tapaamisia vähintään kaksi kertaa vuodessa sekä yksi kehittämis- ja kesäpäivä. Kehittämis- ja kesäpäivillä on kehitetty Mataran toimintaa, tutustuttu toisiin toimijoihin esimerkiksi tutustumisleikkien ja erilaisten kisailujen merkeissä. Kehittämis- ja kesäpäiviä on vuosina 2011–2013 järjestetty kaksi kertaa ja molemmille päiville mataralaisia osallistui 38 työntekijää. Koko väen tapaamisissa on tehty Mata-

ran yhteinen toimintasuunnitelma seuraavalle vuodelle, käyty arvokeskustelua ja luotu yhteiset arvot, työstetty yhteistä viestintäsuunnitelmaa, mietitty työhyvinvointitoimintaa ja tapahtumia. Toimijatapaamisten pohjalta on tarpeen tullen perustettu pienempiä työryhmiä tapahtumien suunnitteluun ja ohjeiden ja käytänteiden kirjaamiseen.

Näitä toimijatapaamisia koordinoimaan ja muutenkin Mataran arkiseen pyörittämiseen ja toiminnan ylläpitämiseen on palkattu yksi työntekijä hankerahalla. Aulapalvelun työntekijät, siistijät, ATK-tuen työntekijä ja graafinen suunnittelija ovat olleet palkattuina palkkatuella tai muilla työkokeilu- ja työharjoittelumenetelmillä. Tämä on tuonut haasteen käytännötoimintaan. Resurssit ovat olleet todella pienet, näin suuren keskuksen pyörittämiseen. Palkkatuella palkattujen työntekijöiden vaihtuvuus on lisännyt myös työnteon haastetta, koska perehdyttäminen on ollut jollakin lähes koko ajan käynnissä. Näillä resursseilla ja ennen kaikkea mataralaisten toimijoiden avulla on saatu kehitettyä yllättävän hyvin keskuksen toimintaa ja yhteisöllisyyttä toimijoiden välillä. Siihen isona kiitoksena ovat olleet aktiiviset toimijat, joilla on oikeasti ollut kova tahto saada Jyväskylään pysyvä kansalaistoiminnan keskus.

Alla on kirjoitettu muutama konkreettinen esimerkki yhteistyömahdollisuuksien lisääntymisestä saman katon alla:

- Jyväskylän Kestävä kehitys Japa ry:n hallinnoimalla Liikkumisen ohjaushankkeella kannustetaan työntekijöitä kestävään liikkumiseen käyttäen julkista liikennettä tai polkupyöriä. Hankkeen kautta on Kansalaistoiminnan keskuksen hommattu kolme Jopo-polkupyörää ja yksi sähköpyörä, joita työntekijät voivat varata työpäivän aikana tapahtuvaan liikkumiseen. Jopot ovat edesauttaneet jo itsessään Mataran markkinointia kansalaisille, mutta samalla ne madaltavat kaupungilla pyöräillessä myös kuntalaisten kanssa keskustelun aloittamista. Pyörät on ostettu Liikkumisen ohjaushankkeen kautta keväällä 2013. Varauksia pyörille on tullut vuoden aikana yhteensä 313.
- Jyväskylän kaupungin vapaaehtoispalvelut (Vapari) ja SPR Jyväskylän osaston yhteinen vapaaehtoinen asiointiapu puhelinpäivystys, on yksi esimerkki Kansalaistoiminnan keskus Matarassa toimivien yhteisöjen välisen yhteistyön kehittymisestä. Päivystysajat ovat jaettu näiden toimijoiden ja heidän vapaaehtoisten kesken niin, ettei kumpikaan tekisi päällekkäistä työtä. Aiemmin molemmilla on ollut omat puhelinpäivystykset.

- Mataran suurin tapahtuma, Tourujoen Yö -tapahtuma, osoittaa yhteistyön kehittymistä niin järjestöjen, oppilaitosten kuin julkisen sektorin ja yksityisen välillä. Tapahtuma on toteutettu yhteistyössä eri toimijoiden muun muassa Valon kaupunki-hankkeen kanssa. Pääteettömässä tapahtumassa tarjotaan kansalaisille yhteisöllinen kulttuuritapahtuma, jossa on kaikille näkemistä ja kokemista. Tapahtuma toteutetaan pääosin vapaaehtoistyön voimin.
- Kansalaistoiminnakeskus työllistää -hankkeen (Kanto-hanke) tarkoituksena on kehittää Kansalaistoiminnakeskus Matarasta työllistymis- ja oppimisympäristö, joka luo uusia työllistymis-, harjoittelu- ja kuntoutumispaikkoja Kansalaistoiminnakeskukseen ja siellä toimiviin yhteisöihin ja sidosryhmien toimintaan. Hankkeen tavoitteena on myös lisätä yhteistyötä julkisen sektorin ja yritysten työpaikkoihin, jotta voidaan tarjota työttömille tuettu polku koulutukseen, työkokeiluun, palkkatukityöhön tai avoimille työmarkkinoille. Tässä asiassa on tehty Jyväskylän kaupungin hallinnoiman kuntakokeilun kanssa kiitettävää yhteistyötä. Kanto-hankkeen kautta on työllistetty nuoria, maahanmuuttajia, korkeasti koulutettuja niin Kansalaistoiminnakeskus Mataraan kuin Matarassa toimiviin organisaatioihin sekä muihin järjestöihin, julkisen sektorin palveluihin ja yrityksiin.

Kehittämishankkeen aikana Mataran toimijat ovat luoneet yhteiset arvot, viestintäsuunnitelman, pohtineet yhteisöllisyyden merkitystä ja vuosittaiset toimintasuunnitelmat. Matara on myös julistautunut syrjinnästä vapaaksi alueeksi.

7 Pohdinta

7.1 Kehittämishankkeen keskeisten tulosten tarkastelua

Opinnäytetyö kohdistui Raha-automaattiyhdistyksen rahoittaman Kansalaistoiminnakeskus -kehittämishankkeeseen vuosina 2011–2013. Kehittämishankkeen tavoitteena oli saada Jyväskylään pysyvä kansalaistoiminnakeskus. Tässä opinnäytetyössä tavoitteena oli kuvata tätä Jyväskylään perustettavaa kansalaistoiminnakeskusta hankkeen käynnistymisprosessista aina yhteistyöhön järjestöjen, julkisen sektorin ja oppilaitosten välillä.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli saada kirjoitettua auki Jyväskylän Kansalaistoiminnan keskus Matarasta toimintamalli, joka auttaa tulevaisuudessa muita järjestöjä suunnittelemaan ja toteuttamaan oma kansalaistoiminnankeskusta/ järjestökeskusta omalle paikkakunnalle. Toisena tarkoituksena oli kuvata Mataran toimijoiden välisen yhteistyön syntymistä ja yhteisöllisyyden rakentamista.

Koko kehittämishankkeen aikana on kerätty aineistoa toimijatapaamisista, kehittämis- ja kesäpäiviltä ja erilaisista työryhmistä. Materiaalia luokiteltiin eri teemojen alle kehittämishankkeen tavoitteiden mukaisesti, jotta saatua aineistoa päästiin tulkitsemaan ja sitä kautta saatiin vastauksia kehittämistehtävään. Opinnäytetyöhön nostetut teemat olivat sosiaali- ja terveysjärjestöjen toimintaedellytysten tukeminen, osallisuuden ja vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksien vahvistaminen ja yhteistyön tehostaminen eri sektoreiden välillä.

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen toimintaedellytyksiä on Kansalaistoiminnankeskus Matarassa lähdetty parantamaan yhteisöjen toimisto-, kokoontumistilojen ratkaisuja parantamalla. Laukkasen (2010) esiselvityksessä nousseiden järjestöjen tilatarpeiden puutteeseen, on Kansalaistoiminnankeskus Matara vastannut. Matara on tarjonnut järjestötoimijoille toimisto-, kokous- ja ryhmätiloja sekä kaikille kansalaisille avoimen matalan kynnyksen kohtaamispaikan. Keskuksessa on pysyvästi toimistohuoneita noin 30 eri toimijalle. Matara on avannut uusia yhteistyömahdollisuuksia muun muassa hyvinvointia edistävien toimijoiden ja sosiaali- ja terveysjärjestöjen välille. Alkujaan kaikille avoin kohtaamispaikka oli avoinna arkisin klo 8.00–18.00, torstaisin klo 20.00 saakka. Kehittämishankkeen aikana seurattiin kävijämääriä. Koska iltakäyttö kohtaamispaikassa oli vähäistä, yhtenäistettiin aukioloajat klo 8.00–18.00 välille kaikkina arkipäivinä. Näin myös aulapalvelutyöntekijöiden työajanresursseja järjeistettiin.

Kansalaistoiminnankeskus Mataran hyvät ja toimivat tilat ovat helpottaneet ja vahvistaneet yhteistyötä toimijoiden välillä. Määrällisiä tuloksia lukiessa on myös selkeästi nähtävissä, että toimintavuosien aikana tietoisuus Matarasta on lisääntynyt (ks. s 32) ja tämän myötä käyttöaste kokous- ja ryhmätiloissa kasvanut (ks. Taulukko 6, s.33). Kehittämishankkeen aikana kokeiltu järjestöhotelli, joka oli ennen kaikkea tarkoitettu

vapaaehtois pohjalta toimiville järjestötoimijoille, ei toiminut toivotulla tavalla. Järjestöhotellin käyttöasteen ollessa pieni päätettiin se vuoden 2013 lopussa muuttaa toimisto huoneeksi. Vapaaehtois pohjalta toimivat järjestöt käyttävät kokous- ja ryhmätiloja.

Järjestöjen toimintaedellytyksiä ja kehittämis- ja vaikuttamistoimintaa parantavat verkostoituminen ja yhteistyön tekeminen muiden kanssa. Möttösen & Niemelän (2005) mukaan kansalaistoiminnan 1800-luvun alusta alkaen Suomessa syntyneet erilaiset liikkeet ovat saaneet ihmiset verkostoitumaan ja tekemään asioita yhdessä. Lisäksi tämän päivän sote-uudistus (STM 2014) ajaa eri sektoreita tekemään yhteistyötä yhä enemmän toistensa kanssa. Kansalaistoiminnan keskus on myös esimerkki tästä yhteistyöhakuisuudesta, vaikka toimijoiden erityisyys onkin selkeästi nähtävissä (ks. Liite 3.) Matarassa. Jokaisella järjestöllä on omat jäsenet, joiden vuoksi järjestö toimii. Järjestötyön osaamisen lisäksi keskuksessa on substanssiosaamista muun muassa kriisi- ja surutyöstä, terveyden edistämisestä, kokemusasiantuntijuudesta, ihmisten kohtaamisesta ja erilaisten ihmisten hyväksymisestä, työllistymisen edistämiseen liittyvistä asioista sekä vapaaehtoistyön osaamista. Vahvaa osaamista löytyy myös erilaisten ryhmien ohjaamisesta. Erilaisten järjestöjen olemassaolo ja heidän erityisyytensä eivät ole kuitenkaan estäneet yhteisöllisyyden syntymistä ja verkostoitumista.

Matarassa kukaan toimija ei ”omista toista”, vaan jokaisella toimijalla on omat työntekijät, hallitukset, esimiehet. Vesalainen (2013) toteaaakin, yksi verkostomaisen yhteistyön piirre on omistautumattomuus.

Vesalaisen (2013) mukaan myös vahva luottamus toisiin on tärkeää. Matarassa luottamusta on rakennettu toimijatapaamisten, kehittämis- ja kesäpäivien sekä erilaisten työryhmien kautta. Näissä tapaamisissa tehdään päätöksiä, joihin kaikki luottavat ja sen myötä myös sitoutuvat. Toimitaan demokraattisesti, enemmistön mukaisesti. Toimijat ovat tervetulleita tapaamisiin ja työryhmiin ja sitä kautta päästä mukaan vaikuttamaan ja osallistumaan.

Järvensivu, Nykänen & Rajala (2010) nostavat yhteydenpidon verkostoihin yhdeksi tärkeäksi luottamuksen ja avoimen vuorovaikutuksen keinoksi. Yhteydenpito on sovittu Matarassa pidettävän juuri näiden erilaisten tapaamisen avulla, mutta näiden tapaamisen lisäksi on sovittu viestintäohjeet niin sisäiseen kuin ulkoiseen viestintään.

Viestintäohjeessa on hyvä näkyä miten, mitä ja kenelle viestitään mitäkin asioita ja missä viestintäkanavissa. Matarassa sisäiseen viestintään on luotu oma sisäinen sähköposti. Esimerkiksi Matara 4 ja Matara 6 -puolilla on omat sisäiset sähköpostit, joihin laitetaan tietoa talon käytänteistä. Koko Mataran toimijoille on myös oma kanava, jonne viestitään koko taloa koskevat asiat. Sisäiseen viestintään kuuluu myös yhteisökoordinaattorin laatima viikkotiedote aina seuraavan viikon tapahtumista sekä tiedottaminen ja muistuttaminen yhteisistä sovituista asioista ja tapaamisista.

Ulkoiseen viestintään on sovittu käytettäväksi Mataran kotisivut, facebook-sivu, viestintä yhteistyökumppaneille sähköpostitse ja jäsenkirjeitse ja paikallislehden menotpalstalla. Kamensky (2008) mukaan vuorovaikutusjohtamiseen tarvitaan niin työyhteisön sisälle päin kuin yhtälailla ulospäin tapahtuvaa viestintää. Kehittämispäivän tulevaisuuden muistelussa koettiin tärkeäksi ihmisten päivittäinen vuorovaikutus yhteisössä, jossa otetaan huomioon kaikki, tervehditään ja keskustellaan. Näitä toteutetaan epävirallisissa kahvipöytä- ja käytäväkeskusteluissa sekä erilaisissa tempauksissa. Lisäksi muistelussa koettiin hyväksi sähköpostilistat. Verkostojen johtamisessa on hyvä muistaa avoin viestintä ja se että sitä pidetään yllä.

Yhteisöllisyys ja verkostoituminen ovat toteutuneet Kansalaistoiminnakeskus Matarassa. Yhteisiä tapahtumia ja tempauksia on järjestetty. Toimijat ovat tutustuneet toinen toisiinsa ja tulevaisuuden muistelun kautta on saatu tehtyä Mataraan osaamisenjakamisen lomake, jonka avulla on helppo osata pyytää apua juuri oikealta henkilöltä tukalan tilanteen tultua. Nikkilä & Paasivaara (2008) toteavatkin tärkeäksi huomioida työyhteisön erilaiset persoonat ja osaamiset.

Järvensivu, Nykänen & Rajala (2010, 15–16) toteavat, että kaikki verkostot ja yhteisöt eivät ole aina toimivia, mutta kun verkostomaisen johtamisen malli mahdollistaa ja sitouttaa verkoston mukaan toimintaan sekä pitää riittävästi yhteyttä toimijoihin, syntyy yhteinen päämäärä ja päästään yhteisiin tavoitteisiin. Kansalaistoiminnakeskus Matarassa toimijoiden välinen yhteistyö on näkynyt jo alusta alkaen. Jo esiselvityksen aikana (Mikonranta & Sivonen 2010) joukko yhdistystoimijoita suunnitteli kansalaistoiminnakeskusta, etsivät keskukselle sopivia tiloja ja ideoivat alustavasti toimintaa. Samalla tämä on antanut Kansalaistoiminnakeskus Mataran toimijoiden yhteisölli-

syyden luomiselle hyvän perusta. Kehittämishankkeen aikana yhteisöllisyyttä on rakennettu tietoisesti, jotta Mataralle on syntynyt oma toimintakulttuuri.

Nikkilä & Paasivaara (2008, 111–112) nostavat esiin yhteisöllisyyden merkityksen työyhteisöissä. He näkevät, että jokaisessa työyhteisössä on jonkinlainen yhteisöllisyys, jonka kautta rakentuu työyhteisön kokonaisuus. Kansalaistoiminnan keskus Mataran toimintakulttuurin on pyritty alusta alkaen olemaan avointa, ystävällistä ja toisia tukeva yhteisö, jonne kaikki ovat tervetulleita. Yhteisöllisyyttä on rakennettu luomalla yhteiset säännöt ja tavat toimia Matarassa. Näitä pelisääntöjä on luotu ja kehitetty toimijatapaamisissa sekä kehittämis- ja kesäpäivillä. Kun työyhteisö on avoin ja hyväksyy toisten erilaisuuden, mahdollistuu yksilöllinen ja luova ajattelu, kuten Mäkipesta & Niemelä (2002) toteavat. Lisäksi yhteisöllisyyttä ja sitoutumista auttaa yhteisesti luodut arvot Nikkilän & Paasivaaran (2008, 112) toteamina.

Pirneksen (2002, 7-8) mukaan yhteistyön tekemiseen tarvitaan verkostojohtamista, joka on johtamismalli, jonka avulla verkostot toimivat. Yhteisöllisyydessä ja verkostomaisessa työskentelyssä ei kukaan osapuoli omista toistaan, vaan he toimivat toistensa kumppaneina (Vesalainen 2013, 27) ja tämän myötä syntyy toimijoiden välille keskinäinen luottamus. Tästä luottamuksen rakentamisesta on lähdetty liikkeelle toimijatapaamisten järjestämisessä ja toisiin tutustumisessa. Jotta kansalaistoiminnan keskuksessa saadaan ihmiset tuntemaan kuuluvansa yhteen ja samaan toimintaan, siten että he samalla pystyvät toteuttamaan omaa ensisijaista työtään, on tärkeää, että keskuksessa on koordinaattori, joka huolehtii esimerkiksi sovittujen asioiden kiinnipitämisestä, toimijatapaamisten koollekutsumisesta, kaikista käytännön asioista, sisäisestä ja ulkoisesta viestinnästä, aulatyöntekijöiden ja siistijöiden työtehtävien sujumisesta ja niin edelleen. Käytännön palvelujen toimivuus ja toimijoiden käytössä olemassa olevat laitteet tukevat yhteisöllisyyttä ja auttavat verkostoitumaan. Verkostojohtaja (Matarassa käytännössä yhteisökoordinaattori) on yksi ”apuväline”, jonka avulla voidaan kehittää kansalaistoiminnan keskuksista ja keskuksen toimintaa. Yhteisöllisyyden vahvistamiseksi tulevaisuuden muistelussa nähtiin tärkeäksi toteuttaa viikon HÄN, jossa kerrotaan enemmän kustakin työntekijästä. Ideaa lähdettiin kehittämispäivän jälkeen suunnittelemaan ja toteutettiin ”kuukauden mataralainen”. Kerran kuussa haastatellaan jonkin toimijan työntekijää ja hän saa puolestaan haastaa aina seuraavan

kuukauden mataralaisen. Haastattelu lähetetään sisäisessä sähköpostissa kaikille. Lisäksi se tulostetaan molempien talojen käytävän seinälle kaikkien nähtäväksi.

Kansalaistoiminnan keskus Matarassa on yhteisöllisyyden rakentamiseen myös omat haasteensa. Matara on todellakin kahdessa erillisessä rakennuksessa. Vaikka rakennusten välillä ei ole kuin 50 metriä väliä ja rappuset kolmanteen kerrokseen, tuo välimatka haasteita ihmisten tutustumiseen, päivittäiseen kanssakäymiseen ja yhteistyön tekemiseen. Molemmilla puolilla on omat toimijatapaamiset, joissa käydään sen puolen arkisia käytännön asioita läpi, mutta samalla työstetään myös yhteisiä tapahtumia. Kaksi eri toimipistettä on haastavaa myös yhteisökoordinaattorille, jonka tehtävänä on tapaamisten kautta mahdollistaa ja tukea toimijoiden välisen yhteisöllisyyden rakentamista ja viedä tapaamisissa tulleita asioita toisen puolen tietoisuuteen. Näiden talokohtaisen tapaamisten lisäksi on koko talon toimijatapaamisia, joita on vain pari kertaa vuodessa (kevät ja syksy) sekä kesällä kehittämis- ja kesäpäivät. Osa toimijoista toimii vapaaehtois pohjalta (ovat päivät muualla töissä ja iltaisin ”harrastavat” järjestötoimintaa). Ei voi olettaa, että päivätyössä olevat järjestötyöntekijät olisivat myös iltaisin töissä toimijatapaamisissa, ja samoin vapaaehtois pohjalla toimivat yhteisöt eivät pääse taas tapaamisiin päivisin. (Naappi, 2014.)

Tulevaisuudessa olisikin varmasti hyvä, jos koko talon toimijatapaamisia lisätään ja talokohtaisia tapaamisia olisi vain tarvittaessa. Tällainen kokoustyöskentely järkevöittäisi ajankäyttöä. Lisäksi jos näiden tapaamisten organisointi toimisi kiertävänä, kuten nykyään talokohtaiset tapaamiset, sitouttaisi tämä paremmin toimijoita osallistumaan tapaamisiin. (Naappi 2014.) Joka tapauksessa toimijatapaamiset ovat edelleen tärkeitä, sillä niissä työyhteisön jäsenet voivat tuoda omia ajatuksiaan ja ideoita esiin kokouksissa. Kokouksista on hyvä kirjoittaa aina muistio, jotta poissaolijat tietävät, mitä niissä on keskusteltu ja päätetty. Näiden virallisten kokousten lisäksi työyhteisössä on yhteisiä aamu- ja iltapäiväkahveja, joissa voi myös tuoda oman äänen esille. (Nikkilä & Paasivaara 2008, 122–123.)

Toimijatapaamisten vähyys ei ole kuitenkaan estänyt toimijoiden tutustumista toisiinsa ja erilaisten tapahtumien ja tempausten järjestämistä, mikä näkyy Kansalaistoiminnan keskus Mataran tapahtumia vuonna 2013 kuvaavassa taulukossa (ks. Taulukko 7).

Toimintavuosien aikana yhteisöllisyys ja verkostoituminen ovat lisääntyneet toimijoiden välillä. Yhteisiä hankkeita ja tempauksia on tullut vuosi vuodelta enemmän. Tutuus Mataran työntekijöiden välillä on syventynyt ja toimijoiden välille on syntynyt myös luontevia yhteistyökuvioita muun muassa tempauksien ja koulutuksien järjestämisen kautta. Toimijoilta saadun palautteen pohjalta selviää se, että saman katon alla oleminen tekee yhteistyön helpommaksi. *”Yhteistyö on helpompaa ja hedelmällisempää kun ollaan samassa yhteisössä ja tekemisissä muutenkin kuin ”virallisesti”.*”

Saman katon alla oleminen mahdollistaa työyhteisön saamisen yksintyöskenteleville työntekijöille ja samalla auttaa työssä jaksamisessa. *”Keskus tarjoaa työyhteisön, joka on työntekijöidenkin näkökulmasta tärkeä hyvinvointiasia...”*. Työyhteisössä työskentelevien työhyvinvointiin on kiinnitetty huomiota myös perustamalla oma tyhy-ryhmä, joka suunnittelee muun muassa Mataran ns. kk-skaboja. Lisäksi on ollut tarjolla taukojumppaa, rentoutusta, afropoweria ja kesäpäivillä joukkuekisailua kolmiottelun merkeissä.

Yhteisöllisyyden rakentamisessa on ollut äärimmäisen tärkeää toimijoiden välinen yhteistyöhalukkuus. Yhteistyöhalukkuutta on osoittanut yhteisten arvojen luominen Mataraan ja julistautuminen syrjinnästä vapaaksi alueeksi. Kuitenkin on ollut havaittavissa, etteivät kaikki yhdistykset ole voineet sitoutua yhteistyöverkoston ja ovat näin jääneet seuraamaan tilannetta taustalle. Syynä tähän on saattanut olla se, ettei järjestö ole hahmottanut Mataran toimintaperiaatteita tai joidenkin arkityö vie voimavarat. Tämä näkyy jo siinä, että hankkeen aikana on ollut mahdollisuus osallistua erilaisiin työryhmiin (kehittämishankkeen aikana ollut 21 erilaista) ja 33 toimijasta niihin on osallistunut 23 eli noin 70 % toimijoista. Vaikka luku on jo hyvä, on toiveena edelleen se, että kaikki toimijat osallistuisivat työryhmiin ja Mataran toimintaan muutenkin kuin vain olemalla Matarassa vuokralla. Ratkaisun löytämiseksi on luotu kumppanuussopimus (ks. liite 4), jonka avulla pyritään kertomaan Mataraan tulevalle yhteisölle Mataran toiminnasta ja sen edellyttämästä yhteistyöstä keskuksessa olevien toimijoiden kanssa. Näin ollen yhteisö, joka on halukas tulemaan yhdeksi osaksi isompaa kokonaisuutta, voi pohtia omaa kiinnostustaan tulemalla tai olla tulematta Mataraan.

RAY:n kehittämishankkeen aikana Mataran toimijat ovat luoneet yhteiset arvot, viestintäsuunnitelman ja vuosittaiset toimintasuunnitelmat. Saman katon alla oleminen madaltaa kynnystä pyytää apua toiselta ja osaamisen jakamisen vaihtaminen on helppotunut. Fyysinen keskus on antanut mahdollisuuden yhteisöllisyyden rakentamiselle. Mutta kuten Lipasti (2007, 292–293) mainitsee, tulee verkostomaisen johtamisen pysytävä yhtäältä antamaan tilaa toimijoiden yhteisen tekemisen suunnittelulle ja tekemiselle sekä nähdä kuitenkin asioita eri näkökulmasta ja olla oikeudenmukainen kaikkia toimijoita kohtaan.

Toisena teemana opinnäytetyössä oli **osallisuuden ja vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksien vahvistaminen**. Tämä on omalta osaltaan toteutunut myös Mataran toimijoiden välisen yhteisöllisyyden rakentamisessa, jota on käsitelty yllä olevissa kappaleissa. Lisäksi tätä teemaa on tuloksissa lähestytty Mataran säännöllisten toimintojen kautta. Samalla säännöllisten toimintojen ja tapahtumien toteutuessa opinnäytetyön kolmas teema **yhteistyön tehostaminen eri sektoreiden välillä** toteutuu. Mäkipestan & Niemelän (2002, 22–23) mukaan ihmiset kuuluvat erilaisiin yhteisöihin ja pääsääntöisesti se on vapaaehtoisuuteen pohjautuvaa. Yhteisöön kuuluminen antaa mahdollisuuden osallistua ja toteuttaa itselleen tärkeitä asioita. Näiden Mäkipestan ja Niemelän ajatusten mukaisesti myös Mataran toimintaa on lähdetty kehittämään kuntalaisiin ja toimijoihin.

Mataran kuukausittaiset toiminnon on suunniteltu ja toteutettu yhteistyössä eri toimijoiden kanssa: aamukahvit (Jyväskylän kaupunki), luennot (oppilaitokset), muovit ja arki-info (järjestöt). Näitä kuukausittaisia toimintoja seurataan, ja mikäli jossain vaiheessa katsotaan jonkun toiminnan olevan turhaa tai ihmisiä ei niissä käy, voidaan toiminta lopettaa. Tämä on kehittämishankkeiden ihanuus. Voidaan kokeilla aina jotain uutta ja jos joku idea ei toimi, niin se voidaan lopettaa kuten esimerkiksi shindolle ja afropowerille kävi.

Mataran kohtaamispaikassa vuosina 2011–2013 järjestetyt tapahtumat ja tilaisuudet olivat pitkälti Mataran järjestämiä tai vähintään Matara on ollut järjestelyissä mukana. Kehittämishankkeen aikana kehitettyjä toimintoja ja tilaisuuksia on matkan aikana vakiinnutettu. Mataran toimintaa on kehitetty niin kuntalaisten kuin järjestötoimijoi-

den tarpeisiin ja heiltä lähtevien toiveiden pohjalta. Mataran kehittämisessä lähtökoh-
tana on ollut yhteistyö eri toimijoiden kanssa. Matara on siinä pääosin mahdollista-
massa toiminnan ja tapahtumien järjestämistä. Keskuksessa on useita toimijoita, jotka
tekevät jo nyt tiivistä yhteistyötä keskenään ja mukana yhteistyössä on myös keskuks-
sen ulkopuolisia toimijoita. Kohtaamispaikka on kaikille kuntalaisille avoin matalan
kynnyksen kohtaamispaikka, jonne on luotu erilaisia osallistumisen ja vaikuttamisen
areenoja. Tulevaisuudessa olisikin hyvä, että toimijat toisivat yhä enemmän omia toi-
minnansisältöjä Mataran tapahtumiin tai järjestäisivät omia tai toistensa kanssa yhteis-
isiä tilaisuuksia.

Pirnes (2002, 7-8) tuo esille verkostoitumisen merkityksen eri yhteisöjen, organisaati-
oiden ja yritysten välillä. Nämä voivat olla niin järjestöjen välistä yhteistyötä kuin
yhtäläillä järjestöjen ja muiden sektoreiden välistä yhteistyötä. Ennen kaikkea tärkein-
tä tässä yhteistyön ja verkostoitumisen tekemisessä on vuorovaikutus toisten kanssa,
kuten Kamensky (2008, 54) painottaa. Mataran toiminnalle tuo lisäarvoa tiivis kansa-
laistoiminnankeskus ja oppilaitosyhteistyö. Matara tarjoaa opiskelijoille ainutlaatuisen
harjoittelu- ja opiskelu ympäristön sekä tärkeitä tutkimus- ja projektikohteita. Harjoit-
telu Kansalaistoiminnankeskuksessa on mahdollistanut opiskelijalle laajemmin järjes-
tömaailmaan tutustumisen ja madaltanut kynnystä osallistua toimintaan harjoittelujak-
son jälkeenkin sekä avannut uudenlaisia työllistymisen mahdollisuuksia (ks. Taulukko
5).

Oppilaitosyhteistyön lisäksi yhteistyö on tärkeää myös muiden yhteistyökumppane-
iden kanssa. Kuten Jyväskylän kaupungin ja Keski-Suomen Sairaanhoidopiirin, sillä
kehittämishankkeessa resurssit olleet pienet, vaikka talo onkin suuri ja toimijoita ja
toimintaa paljon. Hankkeen aikana on huomattu, että Matara tarvitsee ja on onneksi
saanutkin hyviä yhteistyökumppaneita. Ilman heitä Matara olisi vain pelkkä rakennus
kattoineen ja seinineen. Yhteistyön ja verkostoimisen kautta on saatu ihmisiä ja elä-
mää taloon.

Verkostorakenteita ajatellessa on tärkeää, että toimijat tuntevat toisensa ja tietävät
mitä kukin tekee. Somerkiven (2011, 16) mukaan järjestöt ovat perustoiminnassa pe-
rustettu jonkun tietyn tavoitteen tai tehtävän vuoksi, eikä perusajatuksena ole ollut

yhteistyön tekeminen verkostoissa. Verkostotyössä on tärkeää luottamus ja arvostus yhteistyökumppaniin, kuten Vesalainen (2013, 27) toteaa. Tämä on selkeästi nähty myös Kansalaistoiminnan keskus Mataran kehittämishankkeen aikana. On ollut tärkeää käyttää aikaa toimijoiden toistensa tutustumiseen. Tutustumisen kanavia ovat erilaiset toimijatapaamisten muodot, mutta myös epäviralliset paikat kuten aamukahvikeskustelut taukokuoneissa. Lisäksi se, että Matarassa järjestetään kansalaisille erilaisia osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia, on toimijoilla (järjestöt, kaupunki, oppilaitokset) mahdollista tehdä oman toiminnan suuntaista tavoitteellista työtä. Samalla toimijoilla on mahdollisuus oppia uutta toisiltaan ja nähdä yhteistyö laajemmasta näkökulmasta.

Silloin kun yhteistyö lähtee aidosta halusta ja omasta tahdosta ja se perustuu luottamukseen, syntyy aitoa yhdessä tekemistä. Tätä voi olla niin järjestöjen välillä kuin järjestöjen ja kunnan tai oppilaitosten välillä.

7.2 Huomioitavaa kansalaistoiminnan keskuksia kehitettäessä

Kansalaistoiminnan keskuksia tai järjestökeskuksia ovat tänä päivänä suosittuja ja niitä halutaan useaan kaupunkiin ja kuntaan Suomessa. Onkin asioita, joita on hyvä ottaa huomioon keskusta suunniteltaessa.

- Keskuksen löytäminen
  - Miettikää mikä on paikkakunnallanne hyvä sijainti paikka keskukselle ja etsikää sopivan kokoinen kiinteistö. Keskuksen toiminnan ja yhteisöllisyyden kannalta on hyvä, jos koko keskus on fyysisesti saman katon alla.
  - Mikäli rakennuksessa tehdään ennen keskuksen muuttamista remontti, nimetkää henkilö, joka on mukana remontin kulussa ja sitä kautta välittää viestiä muille remontin etenemisestä.
  - Neuvottele vuokranantajan kanssa vuokrahinnasta ja mitä vuokraan sisältyy ja mitkä kulut jää vuokran ulkopuolelle.
  - Yhteisten tilojen ja muiden kulujen jyvittäminen
  - Pyydä isännöitsijää kirjoittamaan kirjalliset ohjeet siitä, millaista tavaraa rakennukseen saa tuoda tai ei saa tuoda.

- Toiminnan käynnistäminen
  - Laske keskuksen pyörittämiselle (henkilöstö, tilavuokrat, toiminta) kulut. Tilavuokrilla tarkoitetaan sitä, mitkä tilat menevät keskuksen niin sanotusti henkilökunnan tiloihin, kohtaamispaikkaan ja muihin yleisiin tiloihin. Laske keskuksen muiden tilojen vuokra ja sähkö, siivous ynnä muut kulut.
  - Jos keskuksessa työskentelee koordinaattori, sopikaa keskusta hallinnoivan tahon (esim. järjestö) toiminnanjohtajan kanssa selkeät työnkuvat siitä, mitkä työtehtävät kuuluvat toiminnanjohtajalle, mitkä keskukselta pyörittävälle työntekijälle.
  - Luokaa keskuksessa mukana olevien järjestöjen/toimijoiden kanssa yhteisölliset toimijatapaamiset ja kehittämispäivät sekä muita mahdollisia tarpeellisia tapaamisia.
  - Perustakaa tarpeen vaatiessa erillisiä työryhmiä, joissa pohditte yhteisesti sovittuja asioita ja luotte toimintaa keskukselle. On hyvä, jos työryhmät ovat erilaisia, jotta kaikkien osaaminen voidaan huomioida. Työryhmiä voi olla esimerkiksi tiedotustyöryhmä, erilaisille tapahtumille ja tilaisuuksille omia työryhmiä, työhyvinvointiryhmä.

- Käytännön asioiden hoituminen
  - Katsokaa parkkipaikkojen saatavuus (työntekijöille ja asiakkaille) ja yhteydet julkisilla kulkuvälineillä. Lisäksi miettikää, kuinka parkkipaikkojen jaon kanssa toimitaan, jos kaikille ei ole parkkipaikkoja. Ovatko parkkipaikat vain pitkänmatkalaisille vai toimivatko ne joustavalla periaatteella?
  - Tehkää keskukseseen tulevien järjestöjen/toimijoiden kanssa vuokrasopimukset. Suositellaan, että siinä on mukana myös kumppanuussopimus. Kumppanuussopimuksessa on hyvä näkyä, mihin yhteisö on tulossa, mitä heiltä odotetaan ja mitä he saavat keskukseseen tullessaan.
  - Miettikää mikä on keskuksen toimijoiden välisen viestinnän kanavat ja miten siellä viestitään. Laatikaa viestintäohje.

- Luokaa yhdessä keskukselle arvot ja toimikaa niiden mukaan. Luokaa samalla myös perehdytyskansio, josta näkyvät oleelliset keskusta koskevat asiat.
- Tehkää vuosittain yhdessä keskukselle toimintasuunnitelma.

7.3 Kehittämishankkeen luotettavuus ja eettisyys

On kyseessä tutkimus tai muu kehittämistyö, on tutkijan/ kehittämistyön tekijän oltava rehellinen ja luotettava tutkimustavoissa, tulosten analysoinnissa, tiedon tuottamisessa ja muiden tutkijoiden tekemien tuotosten huomioimisessa. Tarkkuus on tärkeää koko prosessin eri vaiheissa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2002, 4-5.) Hyvien tieteellisten eettisten käytäntöjen noudattaminen luo perustan luotettavalle ja eettisesti kestäväälle tutkimukselle/ kehittämistyölle. Tutkimuseettiikka on hyvä muistaa pitää mukana koko tutkimuksen teon ajan. (Kuula 2006, 34–39.) Tässä kehittämistyössä on pyritty ottamaan huomioon nämä eettiset lähtökohdat ja hyvät tieteellisen käytännön tavat mahdollisimman hyvin.

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta tulee pystyä arvioimaan. Luotettavuutta parantaa tekijän tarkka kuvaus tutkimuksen kaikista vaiheista (Hirsjärvi ym, 232). Tämän kehittämistyön aineisto koostui Mataran toimijoiden tuottamista aineistoista, joita kerättiin koko RAY:n kehittämishankkeen ajan toimijatapaamisista ja erilaisista työryhmien muistioista, vuosittain kerätyistä palautteista sekä kehittämis- ja kesäpäivillä toteutetusta tulevaisuuden muistelusta. Kehittämishanketta koordinoiva yhteisökoordinaattori tallensi kaikki hankkeen aikana tulleet muistiot ja koonnit tietokoneelle.

Tässä kehittämistyössä tutkija on yhtä kuin yhteisökoordinaattori, joka on toiminut koko kolme vuotta RAY:n kehittämishankkeessa ja on sisällä keskuksen toiminnassa ja sen kehittämisessä. Näin hän pystyy analysoimaan opinnäytetyön teemalajittelujen mukaisesti hankkeen aikana saatuja tuloksia. Materiaalia on analysoitu objektiivisesti. Se, että kehittämistyön laatija on vastuullisessa roolissa Kansalaistoiminnan keskuksessa, on väistämättä tuonut kuitenkin kirjoittamiseen myös subjektiivisuutta.

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen arvioinnin kriteereinä luotettavuudessa pidetään uskottavuutta, vahvistettavuutta, reflektiivisyyttä ja siirrettävyyttä. Vahvistettavuus on prosessin kulun kirjaamista ja tutkimuksen mahdollisen toistamisen mahdollisuus toisen tutkijan toimesta. Luotettavuuskriteerin reflektiivisyydellä tarkoitetaan tutkijan omia lähtökohtia tutkimuksen/kehittämistyön tekijänä. Siirrettävyys on puolestaan sitä, että tuloksien voidaan siirtää vastaaviin tilanteisiin. (Kylmä & Juvakka 2007, 116, 128–129.)

Aineistoa on kerätty kolmen vuoden ajan. Vuosittain kerätty palaute keskuksen toiminnan kehittämiseksi on ollut iso lähtökohta toimintaa kehitettäessä, samoin tulevaisuuden muistelu -menetelmän kautta toimijat ovat pohtineet Kansalaistoiminnankeskusta tulevaisuudesta katsoen, joten kaikki ideointi ja kehittäminen on ollut sallittua ja sitä kautta on tullut todenperäisiä kehittämisideoita. Erilaisten työryhmien kokoontumiset on kirjattu muistioihin, ja niiden avulla on voitu tehdä luokitteluja opinnäytetyön teemaluokitteluun aineiston analysoinnin avulla. Kaikki kerätty aineisto on kehitetty ja luotu kehittämishankkeen aikana, joten eettisyys ja luotettavuus ovat olleet mukana koko ajan. Laadullisen aineiston analyysissä onkin tärkeää juuri keskeisten luokittelujen tekeminen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 232). Luokiteltaessa aineistoa päättää tutkija, millä perusteella mikäkin asia kuuluu samaan luokkaan (Tuomi & Sarajärvi 2009, 101). Tämä vaihe on usein tutkimuksen työläin osuus ja samalla luotettavuuden kannalta tärkein vaihe. Tutkimusta ohjaa eettinen sitoutuneisuus (Tuomi & Sarajärvi 2009, 127).

RAY:n kehittämishankkeen aikana saatujen tulosten ja sen myötä pysyväksi toiminnaksi saatu Kansalaistoiminnankeskus Matara on saatu pysyväksi osaksi Jyväskylää. Voidaan siis sanoa, että kehittämishankkeen aikana kehitetty toiminta on ollut uskottavaa.

7.4 Johtopäätökset ja kehittämis ehdotukset

Kansalaistoiminnankeskus Matara on syntynyt kuntalaisten ja kansalaisjärjestöjen yhteiseksi vuorovaikutusareenaksi. Kolmen vuoden aikana keskukselta on kehittynyt

tärkeä tila järjestöille, jotka tarvitsevat toimitilaa ja kokoontumispaikkoja ja myös kuntalaiselle paikka on alkanut tulla pikku hiljaa tunnetuksi. Matkaa tunnettavuuden lisäämiseen vielä on.

Kansalaistoiminnankeskus- kehittämishankkeen (2011–2013) jälkeen Jyväskylään on saatu pysyvä Kansalaistoiminnankeskus Matara. Matara on kaikille avoin kohtaamispaikka, jossa on erilaista yhdistys-, kansalais- ja vapaaehtoistoimintaa, tiloja ja tapahtumia. Kansalaistoiminnankeskuksessa on toimistotiloja yhdistystoimijoille, järjestöyhteistyötä - ja vapaaehtoistyötä tekeville kaupungin työntekijöille. Matarassa toimivat yhteisöt tekevät verkostotyötä keskenään ja mukana yhteistyön tekemisessä otetaan mukaan myös Mataran ulkopuoliset toimijat.

Samankaltaisia kansalaistoiminnankeskuksia/ järjestökeskuksia on Suomessa useampia. On kuitenkin havaittavissa, että Kansalaistoiminnankeskus Matara on herättänyt valtakunnallisesti kiinnostusta ja täällä on monet toimijat (kunta ja järjestö) käyneet tutustumassa Mataran toimintaan, tiloihin ja toimintakulttuuriin ja haaveilevat omaan kuntaan vastaavanlaista keskusta.

Kansalaistoiminnankeskusten johtaminen on ennen kaikkea ohjaavaa /osallistavaa johtamista. Jokaisella keskuksessa olevalla toimijalla on oma organisaatio, omat työntekijät ja esimiehet sekä omat tavoitteet ja päämäärät, miksi juuri se toimija on olemassa ja minkä vuoksi työtä tekee. Kyse on siis verkostojen johtamisesta. Jokainen toimija tulee omasta halustaan keskukseseen ja toimii yhdessä luotujen pelisääntöjen ja kumppanuussopimuksen mukaan luoden yhteistä hyvää niin keskuksessa toimiville toimijoille kuin kaikille kuntalaisille. Tulevaisuudessa vuokrasopimuksia tehdessä olisikin hyvä nostaa aina esille kumppanuussopimus, jolloin yhdistys, joka Kansalaistoiminnankeskus Mataraan on tulossa, tietää mihin on tulossa, mitä heiltä odotetaan ja mitä he puolestaan saavat.

On hyvä muistaa, että kukaan ei pysty yksin tekemään keskusta toimivaksi, vaan siihen tarvitaan jokaisen keskuksessa olevan työntekijän osaamista. Jokaisen osaaminen on otettava käyttöön arjen toiminnassa, jokaisen yhteiseen toimintaan. Yhtenä isona haaveena olisi toki se, että Mataran toimijat pääsivät fyysisesti saman katon alle. Tänä päivänä puhutaan kyllä jo siitä, että ”olla saman katon alla”. Yhteistyö on parantu-

nut ja syventynyt, mutta todellisuudessa yhteistyön tekeminen ja yhteisöllisyyden kokeminen olisi vieläkin konkreettisempaa ja syvempää, mikäli olisimme saman katon alla myös konkreettisesti.

Kansalaistoiminnan keskus Matara jatkaa toimintaansa vuoden 2014 alusta alkaen Raha-automaattiyhdistyksen toiminta-avustuksen ja Jyväskylän kaupungin myöntämän avustuksen turvin. Näistä kehittämishankkeen aikana saavutetuista tuloksista on hyvä jatkaa eteenpäin. Toimintaa on helpompi kehittää ja syventää tulevaisuudessa, kun Matara on tullut jo hieman tunnetummaksi jyvaskyläläisille.

On tärkeää, että kansalaistoiminnan keskuksen toiminnassa näkyy ”Me osaamme, me pystymme” -ajatus, sillä silloin keskus on toimiva ja jokaisen on sinne helppo ja mukava tulla.

Ihminen tarvitsee ihmistä,
ollakseen ihminen ihmiselle,
ollakseen itse ihminen.

- Tommy Taberman -

8 Lähteet

Aaltonen, M. & Heikkilä, T. 2003. Tarinoiden voima. Miten yritykset hyödyntävät tarinoita? Helsinki: Talentum Oyj.

Anheier, H.K. 2005. Nonprofit Organizations. Theory, management, policy. London and New York: Routledge.

Arnkil, T., Eriksson, E. & Arnkil, R. 2000. Palveluiden dialoginen kehittäminen kunnissa; Sektorikeskeisyydestä ja projektien kaaoksesta joustavaan verkostointiin. Stakes, Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus raportteja 253, Helsinki: Stakes.

Astikainen, A. (2013) Kirkas mieli - kumppanuus vierailu Matarassa 11.4.13. Esittelydiat. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry.

Astikainen, A. & Laukkanen, J. 2005. Mitä on oikea kumppanuus? –Yhteisöllisen toiminta-areenan haasteita ratkomassa. Teoksessa HYVE-projektista pysyvään kumppanuuteen. Toim. Särkelä, R. & Tiippana P. Hyvinvoinnin tukiverkostot julkaisuja 3. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto ry, 94–100.

Avustuspäätös, 2011. Myönnetty avustukset ja ohjeellinen avustussuunnitelma. Raha-automaattiyhdistys. 11.3.2011.

Grönroos, M. 2003. Mahdollisuuden aika – kohti virtuaalista organisaatiota. Tampere: Transatlanta Oy.

Hakala, J, T. 2010. Tutkimusmenetelmän valinnasta. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin. Toim. J. Aaltola & R.Valli. Jyväskylä: PS-kustannus, 12–25.

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä. Viitattu 11.12.2014.

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=12312181&name=DLFE-32724.pdf, 98-99.

Harju, A. 2007. Aarre loistamaan. Teoksessa Kansalaistoimintaan kätkeyty aarre. Toim. Harju A. Sivistysliitto Kansalaisfoorumi SKAF ry, 10–25.

Harju, A. 2006. Finnish Civil Society. Helsinki: KVS Foundation (Kansanvalistusseura).

Heikkilä, S. 2008. Intranetin hyödyntäminen sisäisessä viestinnässä ja tiedon hallinnassa. Viitattu 7.8.2014.

http://media.tkk.fi/fi/opinnot/dtyot_ttiivistelma.php?id=260&lang=0 .

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. 18. p. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

- Hokkanen, S., Mäkelä, T. ja Taatila, V. 2008. Alan johtajaksi. Porvoo: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Juote, A. 2007. Järkiperaisestä hulluudesta moniäänisyyteen. Teoksessa Kansalaistoimintaan kätketty Aarre. Toim. Harju, A. Espoo: Sivistysliitto Kansalaisfoorumi.
- Järvensivu, T. Nykänen, K. & Rajala, R. 2010. Verkostojohtamisen opas: Verkostotyöskentely sosiaali- ja terveysalalla. Versio 1.0 (30.12.2010). Aalto-yliopiston kaupakorkeakoulu. Viitattu 15.11.2014. <http://verkostojohtaminen.fi/wp-content/uploads/2010/12/Verkostojohtamisen-opas-versio-1-0-30-12-2010.pdf> .
- Kamensky, M. 2008. Strateginen johtaminen. Menestyksen timantti. Helsinki: Talentum.
- Kansalaistoiminnankeskus ja oppilaitosyhteistyö työryhmä. 2011. Toimintasuunnitelma 2011-2012.
- Kansalaistoiminnankeskus ja oppilaitosyhteistyö työryhmä. 2013. Toimintasuunnitelma 2013-2014.
- Kansalaistoiminnankeskus Matara kotisivu. 2013. Viitattu 24.3.2014. <http://matara.fi/>.
- Kansalaistoiminnankeskus Matara esite. 2012. Esite.
- Kansanen, O. 2004. Esimies valmentajana. Yhteistyöllä tuloksiin. Juva: WS Bookwell Oy.
- Keski-Suomen liitto, 2010. Yhteistyön, yrittäjyyden ja osaamisen Keski-Suomi. Keski-Suomen maakuntasuunnitelma 2030. Keski-Suomen liitto.
- Keski-Suomen järjestöareena. 2014. Keski-Suomen järjestöareena. Viitattu 25.10.2014. <http://www.yhdistystori.fi/index.php/keski-suomen-jarjestoareena-3>.
- Kumpulainen, R. 2004. Hyvinvointia yhteisöllisyydestä. Mielenterveys 3/04. Viitattu 16.2.2014. http://www.aikakauslehdet.fi/content/aikakauslehti_opinnoissa/artikkelipankki/yhteisollisyys.htm.
- Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.
- Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita Prima.
- KYT strategia. 2011. Keski-Suomen Yhteisöjen tuki. Jyväskylä: Kansalaistoiminnankeskus Matara.
- L 3.8.1992/733. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920733> .

L 26.5.1989/503. Yhdistyslaki. 26.5.1989/503. Viitattu 25.10.2014.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1989/19890503>.

Laukkanen, J. 2010. Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa. Loppuraportti. Yhteistyö kolmannen sektorin kanssa viranhaltijatyöryhmä. 31.12.2010. Viitattu 20.10.2014.

http://www.jyvaskyla.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/jyvaskyla/embeds/jyvas_kylawwwstructure/54390_Yhteistyö_kolmannen_sektorin_kanssa_loppuraportti.pdf.

Lipasti, I. 2007. Johda yli rajojen verkostotaloudessa. Helsinki: WSOYpro.

Loimu, K. 2013. Yhdistyksen ABC. Opas suomalaisen yhdistystoimintaan. Helsinki: Into Kustannus Oy.

Mikonranta, A. 2012. Toimintasuunnitelma vuodelle 2012. Toimintasuunnitelma raportti.

Mikonranta, A. 2012. Keski-Suomen Yhteisöjen Tuen toimintakertomus vuodelta 2011.

Mikonranta, A & Sivonen, T. 2010. Kansalaistoiminnan keskus- hanke. Hankehakemus Raha-automaattiyhdistykselle. 31.5.2010.

Myllärinen, T. 2014. Sote-palvelurakennemuutos. Lakiesitys sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä lausuntokierroksella. Viitattu 4.11.2014.

<http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/soster/hallinto-jarjestaminen-tuottaminen/sote-palvelurakennemuutos/Sivut/default.aspx>.

Mäkipesta, M & Niemelä T. 2002. Hengittävä työyhteisö – johtamista muutosvirrassa. Helsinki: Edita Prima Oy.

Möttönen, S. 2007. Kolmas sektori hyvinvoinnin kentillä. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen arviointifoorumi 6.6.2007. Viitattu 10.3. 2012.

<http://www.jarjestoarviointi.fi/@Bin/1577747/Sakari+M%C3%B6tt%C3%B6nen+6.6.pdf>.

Möttönen, S. 2002. Kunnat, järjestöt ja paikalliset verkostot. Teoksessa Ruuskanen, P. (toim.) Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PS-kustannus. 117–133.

Möttönen, S. & Niemelä, J. 2005. Kunta ja kolmas sektori. Yhteistyön uudet muodot. Jyväskylä: PS-kustannus.

Naappi, S. 2012. Kansalaistoiminnan keskus MATARA-hankkeen toimintakertomus vuodelta 2011.

Naappi, S. 2014. Kansalaistoiminnan keskus MATARA -hankkeen loppuraportti. 28.3.2014.

- Nikkilä, J & Paasivaara, L. 2008. Arjen johtajuus. Rutiinijohtamisesta tulkintataitoon. Helsinki: Suomen Sairaanhoidajaliitto.
- Otala, L.2008. Osaamispääoman johtamisesta kilpailuetu. Porvoo: WS Bookwell Oy.
- Pihlaja, R. & Sanberg, S. 2012. Alueellista demokratiaa? Lähidemokratian toimintamallit Suomen kunnissa. Juvenes Print: Suomen Yliopistopaino Oy.
- Pirnes, H. 2002. Verkostoylivoimaa. Porvoo: WSOY.
- Pehkonen, K. 2011. Ehdota nimi jyvaskyläläiselle Kansalaistoiminnakeskukselle lokakuun loppuun mennessä. Jyväskylän kaupunki. Viitattu 24.5.2014. <http://www.jyvaskyla.fi/ajankohtaista/arkisto/1/0/48953?language=fi>.
- Popple, K. 1995. Analysing community work: its theory and practice. Berkshire: Open Unevercity Press. McGraw-Hill Education.
- Pyykkönen, M. 2012. Uusi kolmas sektori. Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali. Viitattu 3.1.2012. <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/uusi-kolmas-sektori>.
- Saarnilehto, A., Vesalainen, J. & Annola V. (toim.) 2013. Monimuotoinen verkosto - johtamista ja juridiikkaa. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus.
- Seikkula, J. & Arnkil, T. 2005. Dialoginen verkostotyö. Tampere: Tammi.
- Sivonen, T. 2010. Kansalaistoiminnakeskus ja oppilaitosyhteistyö palaveri. Muistio 9.8.2010. Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry.
- Sivonen, T. 2013. Kirkas mieli -kumppanuus vierailu Matarassa 11.4.13. Esittely diat. KYT: Tuki- ja kehittämisspalvelut.
- Somerkivi, P. 2011. Johtajana järjestössä. Helsinki: Pirjo Somerkivi.
- Sosiaali- ja terveysministeriö STM. 2014. Sote-uudistus. Viitattu 4.11.2014. http://www.stm.fi/vireilla/kehittamisohjelmat_ja_hankkeet/palvelurakenneuudistus.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5.p., uud. p. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2002. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausten käsitteleminen. Viitattu 5.12.2014. http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Hyva_Tieteellinen_FIN.pdf.
- Toimijatapaamiset Matarankadulla. 2012. Koonti Mataran toimijatapaamiset. 4.3.2012.
- Vesalainen, J. 2013. Arvojärjestelmät ja verkostomainen tapa toimia. Teoksessa Monimuotoinen verkosto – johtamista ja juridiikkaa. Toim. Saarnilehto, A., Vesalainen, J. & Annola V. Helsinki: Lakimiesliiton kustannus, 19–42.

Viitala, R.2005a. Johda osaamista! Osaamisen johtaminen teoriasta käytäntöön. Keuruu: Otavan kirjapaino.

Viitala, R. 2005b. Osaamisen johtaminen esimiestyössä. Vaasan yliopisto: Vaasa.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Virtanen, P. & Stenvall, J. 2010. Julkinen johtaminen. Helsinki: Tietosanoma Oy.

World Health Organization. 2014. Civil Society. Viitattu 5.12.2014.
<http://www.who.int/trade/glossary/story006/en/>.

9 Liitteet

Liite 1. Tulevaisuuden muistelu -työskentely aikataulu

Tavoite	Menetelmä	Aika
Toiminnallisen menetelmän päätavoitteena on saada yhteisöllisyyden innovaatioita Mataraan. Lisäksi tavoitteena on saada aikaan vuoropuhelua, niin että jokaisella osallistujalla on mahdollisuus tulla kuulluksi sekä kirkastaa ja rikastaa omia näkemyksiään kuulemalla muiden osallistujien ajatuksia.	Osaa Mataran toimijoista pyydetään eteen laitetuille tuoleille istumaan (5). Muut jäävät omalla paikalleen istumaan.	5 min
	Tehdään aikamatka tulevaisuuteen	15 min
	Aikamatkan jälkeen keskustellaan yksitellen näiden viiden ihmisen kanssa. Muut kuuntelevat.	25 min
	Tehdään aikamatka takaisin tähän päivään	10 min
	Kuullaan mitä kuulijat ovat kuulleet	20 min
	(TAUKO)	(15 min)
	Osallistujat jaetaan neljään (4) pienryhmään ja annetaan ryhmätehtävä	5 min
Ryhmäytyminen	Ryhmätyötä. Jokaiselle pienryhmälle annetaan pohdittavaksi yksi tulevaisuuden muistelussa noussut asia. Teemana: Mitä meidän tulisi tehdä, jotta päästään tulevaisuuden muistelussa esiin nousseisiin tärkeisiin asioihin?	35 min
Ryhmätöiden purku	Ryhmätöiden tuotosten purku	20 min

Liite 2. Tulevaisuuden muistelu -työpajan ohjeistus ja aikamatka

Tulevaisuuden muistelussa nykyisyyttä lähestytään takautuvasti, tulevaisuudesta käsin. Osallistujia pyydetään eläytymään tilanteeseen, jossa nykyhetkestä on kulunut sovittu aika (esim. vuosi) ja asiat ovat hyvin. Kukin osallistuja kertoo ääneen muodostamansa hyvän tulevaisuuskuvan sekä sen, miten tähän hyvään tilanteeseen päästiin. Lopuksi puhuja kertoo, mistä oli huolissaan esim. vuosi sitten.

Puhuminen ja kuunteleminen erotetaan toisistaan. Jokainen pohtii vuorollaan kysymyksiä ääneen, toiset vain kuuntelevat ja punnitsevat vaikutelmia itsekseen. Vuoropuhelua ohjataan kysymyksillä, joiden tarkoituksena on auttaa läsnäolijoita pohtimaan vaikutelmiaan ja hahmottamaan hyvää yhteistä toimintaa.

Aikamatka vuoteen 2015 (7.1.2015)

Tänään 13.6.2013 odotukset kääntyvät pikku hiljaa kesäloman suuntaan. Kesälomaviikkoja on useammalle meistä kertynyt enemmän tai vähemmän. Jokainen nauttii kesästä: jäätelöstä, mansikoista ja mustikoista sekä auringosta, pienistä vesisadekuuroista sekä kärpäsisistä että itikoista.

Kesä kääntyy syksyyn ja eleemme syyskuuta 2013. Kaikkien mieli on virkeä kesän jälkeen. Onpahan se aurinkokin päässyt ruskettamaan monet meistä ja hymy irtoaa helposti meidän kasvoilta. Matarassa pyörähtää toinen syksy käyntiin. Osa vanhoista, hyväksi todetuista tilaisuuksista ja tapahtumista käynnistyvät. Yksi näistä on Tourujoen yö- tapahtuma, jota vietämme ihanassa syysilmassa, kauniissa väriloisteessa mukavien ihmisten kanssa. Tapahtumassa käy paljon porukkaa ja kaikilla tuntuu olevan leppoisa fiilis.

Syksyä elellään Matarassa hyvässä yhteishengessä. Porukka puuhaa niin yksin kuin keskenään kaikenlaisten työtehtävien parissa. Lokakuussa otetaan vastaan innokkaita opiskelijoita Matka halki Mataran tapahtumassa. Opiskelijoille syntyy mielikuva järjestötyöstä, joku opiskelija löytää itselleen harjoittelupaikan, toinen opinnäytetyön aiheen ja kolmas paikan tehdä vapaaehtoistyötä. Myös järjestöt pääsevät päivän aikana tuomaan omaa erityisosaamista esille. Päivän jälkeen kaikki lähtevät onnellisesti kotia kohti.

Kalenterin kääntyessä joulukuuhun on vuorossa Vapaaehtoiseksi messut!, jossa pääsee tutustumaan vapaaehtoistoiminnan monipuolisiin mahdollisuuksiin. Tarjolla olevia vapaaehtoistoiminnan paikkoja esittelevät järjestöt, seurakunta sekä Jyväskylän kaupunki. Messuilla saa perustietoa vapaaehtoisena toimimisesta ja tapaa jo toiminnassa mukana olevia vapaaehtoisia. Tämän jälkeen katseet kääntyvät pikku hiljaa joululahjojen hankintaan, korttien kirjoittamiseen ja lähettämiseen. Ja tietysti jouluviikolla moni odottelee lahja-arkun avautumista, kun RAY:n avustusrahat julkaistaan. Kenen hankkeelle ja toiminnalle on myönnetty avustusta? Oli päätös mikä tahansa hankehakijoille, niin joka tapauksessa 24.12. saamme hiljentyä joulun viettoon, kun kello 12.00 Turun Tuomiokirkosta kajahtaa joulurauhan julistus kaikkien koteihin tv:n välityksellä.

Vuotta 2014 otamme vastaan paukutellen raketteja ja valaen tinaa ja jokainen valaja uskoo näkevänsä tinasta juuri sen toivomansa asian, jonka niin kovasti toivoisi toteutuvan. Vuonna 2014 lunta on paljon. Saamme tehdä aamuisin lumitöitä ennen töihin lähtöä ja nautimme siitä täysin siemauksin, sillä olimmehan tehneet uuden vuoden lupauksen juuri siitä, että lisäämme liikuntaa ja mikäpä sen parempaa kuin hyötyliikunta konsanaan. Lumitöiden ja virkistävän suihkun jälkeen onkin mukava aloittaa työpäivä.

Helmikuussa saamme nautimme urheilun suomasta jännityksestä, kun 7. helmikuuta 2014 alkaa Sotshin olympialaiset. Nämä ”urheilujuhlat” kestävät tuonne lähes helmikuun loppuun saakka. Tietysti iloitsimme suomalaisten urheilijoiden onnistumisesta (1 kultamitalista, 2 hopea mitalista ja 1 pronssisesta mitalista)...katselemme palkintojenjakoa ja herkuttelemme suurten leivonnaisten tai kakkujen kera. Kyllä me suomalaiset olemme sitten hyviä urheilijoita!

Pääsemme toki kevään aikana myös verkostoitumaan itse, kun Jyväskylästä lähtee joukko toimijoita Espooseen Valtakunnallisille Kohtaamispaikkapäiville. Tapaamme vanhoja tuttuja ja löydämme uusia yhteistyöverkostoja. Kevät menee vauhdikkaasti, kun pääsemme toteuttamaan paljon uusia tilaisuuksia ja tapahtumia omien toimijoiden aloitteesta Mataran ala-aulassa. Voi kuinka hienoa onkaan kuunnella naurua, laulua ja puheen sorinaa. Emme tietenkään unohda Mataran 2-vuotis synttäreitä, joita juhlimme maaliskuussa 2014. Lisäksi kevään aikana pidämme Mataran tutuksi yhdistyksille – tilaisuuden, jossa kerromme Mataran toiminnasta, tiloista, tapahtumista ja mahdollisuuksista niille järjestöille, jotka eivät tiedä vielä Matarasta tai jotka ovat muuten kiinnostuneita Mataran toiminnasta.

Pikku hiljaa auringon valo antaa kevääseen lisäpotkua. Ja huomaamme kuinka vaatetus alkaa pikku hiljaa keventyä kesää kohti mentäessä. Vietämme kesää aurinkoisessa säässä: Myös Mataran sulkee ovensa heinäkuuksi ja rauhoittuu vilkkaan kevään jälkeen. Meillä on heinä-elokuussa 2014 mahdollisuus päästä tutustumaan uusiin talomalleihin ja sisustustrendeihin asuntomessuilla Jyväskylässä. Voi sitä talojen paljoutta ja loistokkuutta kaikkine uusine lämmityssysteemeineen. Ja voi kun sitä osaisikin sisustaa niin ihanasti sitä omaa kotiaankin...

Syksy koittaa, ihastelemme mahtavaa ruskaa. Voi sitä väriloistoa, minkä luonto meille suo joka syksy. Nautimme lehtien haravoinnista, puolukoiden poiminnasta ja lenkkeilyistä raikkaassa ilmassa. Matarassa keskustellaan aamukahveilla ajankohtaisista aiheista, pidämme kansanedustajien ja luottamushenkilöiden tapaamisia, jotka osoittautuvat kuntalaisia ajatellen oikeaksi matalan kynnyksen paikaksi keskustella tärkeistä asioista.

Illat hämärtyvät, kynttilät ilmestyvät pöydille ja ikkunoille sekä ulkovalot koristavat kotiamme. Vietämme perheemme, sukulaisiemme ja tuttaviemme kanssa rauhaa joulua pidentyn viikonlopun merkeissä ja odottelemme innolla vuotta 2015, jonka otamme vastaan räisäkyvien ilotulitteiden johdolla.

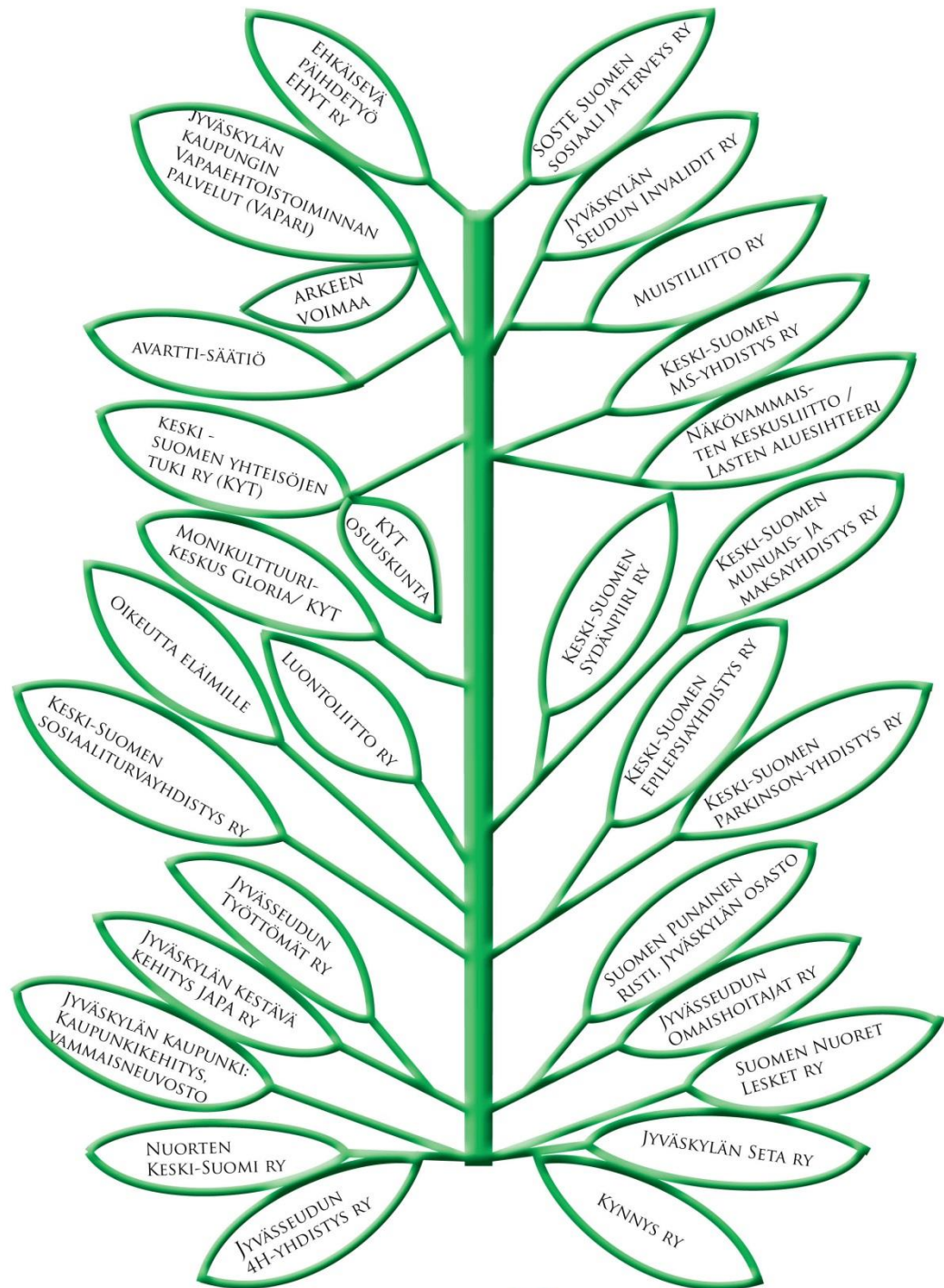
Tänään on siis 7. tammikuuta. Mietit Kansalaistoiminnan keskus Mataran kehittymistä alusta tähän päivään.

Kysymykset:

1. Miltä tänä päivänä vuonna 2015 tammikuun 7. päivänä näyttää Kansalaistoiminnan keskus Mataran?
2. Mitä kaikkea Matarassa tänä päivänä tapahtuu?
3. Mitä yhteisöllisyyden merkkejä on toimijoiden keskuudessa?
4. Mikä oli sinun huolesi vuonna 2013 kesäkuun 13.päivä, kun näimme silloin Mataran toimijoiden kehittämis- ja kesäpäivillä Kiponniemessä?
5. Miten sinä olet työskennellyt, että sinun huolesi on hävinnyt?

Paluu vuoteen 2013 tähän päivään eli 13.6.2013. Pidetään pieni tauko. Tulevaisuuden muistelussa kerättyjen keskeisten asioiden avulla käydään yhteistä keskustelua siitä **Mitä meidän tulisi tehdä, jotta päästään tulevaisuuden muistelussa esiin nousseisiin tärkeisiin asioihin?**

Liite 3. Mataran toimijapuu

matar
kansalaistoiminnan keskus

Matarankatu 4 (3.krs) ja 6A
40100 Jyväskylä

Mataran hyödyt toimijoille...

tiloja ja palveluita

- yhteisiä työskentely- ja taukokuoneita
- arkistointitilaa ja varastotilaa
- edustavat kokoushuoneet
- kokouskahvitus
- äänentoistolaitteet PA-laitteet ja videotykki
- kokoushuoneissa tarvittavat toimistotarvikkeet
- nettiyhteys
- koneet, kopiointi ja monitoimilaite
- frankkeerauslaite ja postipalvelu
- Salasulo-tietosuojat ja paperisilppuri
- Mataran koulutustietokoneet
- Keskisuomalainen ja valmiit kahvit kahvitaulla
- polkupyörät, sähköpyörä ja bussikortti
- siivouspalvelu sekä siivous- ja saniteettitarvikkeet
- sisäinen viestintä
- yhteinen aulapalvelu
- Mataran nettisivut
- hyvä sijainti ja parkkipaikat
- lounaspaikat lähellä
- lainattavissa sateenvarjoja ja sadeviittoja
- telttakatokset
- laminoitinkone
- toiminnallisten menetelmien välineitä
- Mataran saamat lahjoitukset (esim. tietokoneet)
- kirjojen lainausmahdollisuus
- ATK-tukipalvelut

yhteistyötä ja yhteisöllisyyttä

- työyhteisön tuki ja hyvä ilmapiiri
- paljon toimijoita ja erilaisia näkökulmia
- yhteistyön ja verkostoitumisen helppous
- asiantuntemus ja osaaminen
- yhteisökoordinaattorin työ
- yhteistyö oppilaitosten kanssa
- oman tietoisuuden lisääntyminen yhdistystoiminnasta ja järjestökentästä
- suvaitsevaisuus
- yhteisöllisyys ja yhteinen kehittäminen
- matalan kynnyksen kohtaamispaikka kansalaisille
- mahdollisuus kehittää hanketoimintaa Mataran ympärillä
- kontaktit isojen toimijoiden kanssa

toimintaa ja tapahtumia

- koulutuksia
- yksittäisiä tapahtumia ja tempauksia
- kuukausittaiset säännölliset toiminnot mm. Aamukahvit
- vuosittaiset isot tapahtumat kuten Tourujoen Yö ja Matka halki Mataran
- Mataran kehittämis- ja kesäpäivät ja muut koko talon toimijatapaamiset

matar
kansalaistoiminnan keskus

Liite 5. Kumppanuussopimus

Tällä kumppanuussopimuksella on tarkoitus sopia Kansalaistoiminnan keskus Mataran toiminnasta ja sen kehittämisen edellyttämästä yhteistyöstä keskuksessa olevien toimijoiden kanssa. Mataran tiloihin muuttavat toimijat sitoutuvat tullessaan kehittämään Mataraa ja sen toimintaa osallistuen erilaisiin tapaamisiin ja työryhmiin. Matara vahvistaa Mataran toimijoita ja toimijat vahvistavat Mataraa.

Kumppanuussopimus on liitteenä vuokrasopimuksessa ja näin tuleva vuokralainen sitoutuu kumppanuussopimuksessa oleviin asioihin.

Mataran arvot:

Kansalaistoiminnan keskus Mataran arvot		
<u>Yhteisöllisyys</u> <ul style="list-style-type: none"> • yhdessä tekemisen • avoimuus • osallisuus 	<u>Tasa-arvo</u> <ul style="list-style-type: none"> • kunnioittaminen • samanarvoisuus yksilöinä • suvaitsevaisuus • oikeudenmukaisuus 	<u>Rohkeus</u> <ul style="list-style-type: none"> • halua, tahtoa, uskoa tarttua uusiin asioihin • yritteliäisyys • kestävä arki • uteliaisuus • tekemisen ilo • innovatiivisuus

Mataran päätavoitteina ovat:

- Keski-Suomen Yhteisöjen Tuki ry vuokraa järjestön käyttöön järjestöjen toimintaa ja yhteistyötä edistävät toimitilat sekä toimii toimitilojen hallinnoijana.
- Luoda Jyväskylään pysyvä Kansalaistoiminnan keskus, jonka tarkoituksena on
  - edistää kansalaisjärjestöjen, erityisesti sosiaali- ja terveysjärjestöjen, kehittämis- ja vaikuttamistoimintaa sekä parantaa niiden toimintaedellytyksiä.
  - vahvistaa alueella kansalaistoimintaa ja lisätä kansalaisten osallistumisen ja vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksia.
  - tehostaa yhteistyötä kansalaisjärjestöjen kesken ja yhteistyötä järjestöjen, oppilaitosten ja julkisen sektorin kesken.

Mataran toiminnan tavoitteita:

- Toimii Keski-Suomen alueella järjestötyötä kokoavana paikkana
- Helpottaa yhteistyön tekemistä ja verkostoitumista
- Edistää kuntalaisten hyvinvointia
- Hyödyntää järjestöjen kehittämis-, vaikuttamis- ja hanketyön osaamista alueellisesti ja sitä kautta vahvistaa järjestöjen toimintaedellytyksiä
- Vahvistaa kansalaistoimintaa, vertais- ja vapaaehtoistyötä
- Parantaa järjestöjen ja järjestötyön tunnettavuutta – helpottaa asiakkaiden palvelujen saantia ja asiakasohjausta

Toiminta yhteisön näkökulmasta

Kansalaistoiminnankeskus Matara koostuu kahdesta eri rakennuksesta; Matara 4, 3.kerros ja Matara 6. Mataran toimijoiden sisäinen viestintä toimii sisäisten sähköpostilistojen, toimijatapaamisten ja viikkotiedotteiden avulla.

Vuokralaiselta edellytetään seuraavia asioita:

- Vähintään yhden yhteisön jäsenen tulee liittyä viestintäohjeen mukaisiin listoihin ja mahdollisesti tiedottaa muita yhteisönsä jäseniä. Yhteisökoordinaattori ei laita viestejä erikseen jokaiselle toimijalle.
- Mataran toimijatapaamisia on (Matara4/6) joka toinen kuukausi ja koko Mataran yhteisiä tapaamisia on kaksi/kolme kertaa vuoteen. Toimija sitoutuu siihen, että on perillä talon toiminnasta joko osallistumalla tai/ja perehtymällä muisti-oihin.
  - Matara 4 ja Matara 6 toimijatapaamisissa puheenjohtajuus ja sihteerisyys ovat kiertävät.
  - Koko Mataran toimijatapaamisten koollekutsujana ja sihteerinä on yhteisökoordinaattori
- Matarassa järjestetään toimintaa ja tapahtumia, jotka suunnitellaan vuosittain toimintasuunnitelmassa. On toivottavaa, että toimijat ottavat osaa tapahtumiin ja tilaisuuksiin ja markkinoivat niitä omille yhteistyötahoille.
- Toimijat voivat itsenäisesti tai yhdessä järjestää Mataraan erilaisia koulutuksia, luentoja, tapahtumia.
- Matarassa on paljon erilaisia työryhmiä. Osa työryhmistä koostuu Mataran sisäisistä toimijoista ja osassa on mukana muita yhteistyökumppaneita. Työryhmiin osallistumista jaetaan toimijoiden kesken.
- Jokaisen Mataran toimijan tulee huolehtia itse uusien työntekijöiden tai harjoittelijoiden perehdyttämisestä Mataran käytäntöihin. Apuna Mataran perehdytyskansio (Tervetuloa taloon kansio, viestintäohje)
- Toimijoilla on mahdollisuus tuoda taloon toimintoja, jotka soveltuvat kansalais- ja järjestölähtöiseen toimintaan.
- Toimija saa käyttöönsä erikokoisia kokoushuoneita, aulapalvelut, kopiointi- ja tulostusmahdollisuudet, kahvipalvelut ja siivouspalvelut.

Kumppanuussopimuksen voimaan tulo ja kesto

Sopimus astuu voimaan toimijan tullessa Kansalaistoiminnankeskus Mataraan vuokralaiseksi.

Kumppanuussopimus on voimassa toistaiseksi ja sen voimassaolo päättyy kun toimija muuttaa Mataran tiloista pois.